

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA, O.P.S.

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T138 Globální podnikání a finanční řízení podniku

VLASTNÍ KAPITÁL OBCHODNÍCH KORPORACÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ A NA SLOVENSKU

Michal VEJVODA

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiřina Bokšová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury pod odborným vedením vedoucího práce.

Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná a v práci jsem neporušil autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Nosálově dne 18.12.2016

Vřele děkuji doc. Ing. Jiřině Bokšové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad, informačních podkladů i trpělivý a obětavý přístup vynaložený při vedených konzultacích.

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů	7
Úvod.....	9
1 Vlastní kapitál a jeho význam	12
2 Struktura vlastního kapitálu obchodních korporací v České republice.....	15
2.1 Základní kapitál	18
2.1.1 Základní kapitál během založení obchodní korporace	18
2.1.2 Zvyšování základního kapitálu	18
2.1.3 Snižování základního kapitálu.....	20
2.1.4 Vlastní podíly	23
2.2 Ážio a kapitálové fondy	24
2.2.1 Ážio	25
2.2.2 Kapitálové fondy	25
2.2.3 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	26
2.2.4 Rozdíly vzniklé z přeměn společností	27
2.3 Fondy ze zisku	34
2.3.1 Ostatní rezervní fondy.....	34
2.3.2 Statutární a ostatní fondy	36
2.4 Výsledek hospodaření minulých let.....	36
2.4.1 Nerozdělený zisk minulých let.....	37
2.4.2 Neuhrazená ztráta minulých let.....	37
2.4.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let.....	37
2.5 Výsledek hospodaření běžného účetního období	38
3 Struktura vlastního kapitálu obchodních společností ve Slovenské republice .	
.....	41
3.1 Základní kapitál	44
3.1.1 Základní kapitál během založení obchodní korporace	44
3.1.2 Zvyšování a snižování základního kapitálu	45
3.1.3 Pohledávky za upsaný vlastní kapitál	45
3.2 Emisní ážio.....	46
3.3 Ostatní kapitálové fondy	47

3.4	Zákonné rezervní fondy.....	47
3.4.1	Zákonný rezervní fond	47
3.4.2	Rezervní fond na vlastní akcie a vlastní podíly	48
3.5	Ostatní fondy ze zisku	48
3.6	Oceňovací rozdíly z přecenění.....	48
3.6.1	Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	49
3.6.2	Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení	50
3.7	Výsledek hospodaření minulých let.....	53
3.8	Výsledek hospodaření za účetní období po zdanění.....	54
4	Komparace struktury vlastního kapitálu kapitálových společností v České republice a ve Slovenské republice.....	56
4.1	Základní kapitál	58
4.1.1	Nesplacené pohledávky za upsaný ZK.....	58
4.1.2	Vlastní akcie a podíly	60
4.2	Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	62
4.3	Rozdíly vzniklé z přeměn společností	66
4.4	Zákonné rezervní fondy.....	72
4.5	Výsledky hospodaření minulých let.....	74
4.6	Výsledek hospodaření běžného účetního období	75
5	Praktický příklad transakcí ve vlastním kapitálu kapitálových společností v České republice a ve Slovenské republice a jejich komparace	78
	Závěr	86
	Seznam použitých zdrojů	90
	Seznam odborné literatury.....	90
	Seznam právních předpisů	91
	Seznam ostatních zdrojů	92
	Seznam příkladů	93
	Seznam tabulek.....	94
	Příloha číslo 1 – Komparace obchodněprávní úpravy korporací v ČR a SR	95

Seznam použitých zkratk a symbolů

CP	Cenný papír
ČR	Česká republika
ČÚS	České účetní standardy pro podnikatele
EU	Evropská unie
HV	Hospodářský výsledek
NH	Nominální hodnota
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (účinný od 1. 1. 2014)
NÚR	Národní účetní rada
ObZ	Zákon 513 z 5. novembra 1991, obchodný zákonník
OK	Obchodní korporace dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
OpZoÚ	Opatrenie zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva
OÚZ	Oznámenie Ministerstva financií Slovenskej republiky o vydaní opatrenia MF/23377/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu
OR	Obchodní rejstřík
PO	Právnícká osoba
RH	Reálná hodnota
VK	Vlastní kapitál
VPÚ	Vyhláška 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

ZK	Základní kapitál
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (účinný od 1. 1. 2014)
ZoPS	Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
ZoÚ	Zákon 431/2002 Sb., o účtovnictve
ZÚ	Zákon 563/1991 Sb., o účetnictví

Úvod

Vlastní kapitál je zásadním ukazatelem zdraví každé kapitálové společnosti, na jehož výši je mj. posuzována schopnost podniku trvání v dohledné budoucnosti (předpoklad going concern). Představuje podnikovou podstatu, neboli hodnotové vyjádření majetku společnosti, který náleží společníkům po úhradě závazků společnosti. Vzhledem k tomu, že společníci kapitálových společností neručí za dluhy společnosti, musí být struktura vlastního kapitálu patřičně členěna, aby byly odděleny ty části vlastního kapitálu, se kterými mohou společníci volně nakládat, a další, které podléhají regulaci. Ta zajišťuje věřitelům společnosti určitou míru jistoty.

Cílem diplomové práce je podrobně popsat strukturu vlastního kapitálu obchodních korporací v České republice a v Slovenské republice k právnímu stavu k 1.1.2016. Následně porovnat strukturu položek vlastního kapitálu včetně jejich obsahové náplně a nalézt zásadní rozdíly a analyzovat je s ohledem na dodržení věrného a poctivého obrazu účetnictví, zásady opatrnosti a zásady ochrany věřitele. Pro dosažení cíle práce byla stanovena hypotéza: *„Struktura a obsahová náplň položek vlastního kapitálu obchodních korporací České republiky a Slovenské republiky se bude shodovat z více než 80 %.“*

První kapitola práce popisuje vlastní kapitál jako zásadní složku rozvahy, její význam a funkce, které jsou vlastnímu kapitálu přisuzovány. Druhá a třetí kapitola popisuje strukturu vlastního kapitálu k právnímu stavu k datu 1. 1. 2016, a to nejprve v České republice a následně ve Slovenské republice. Rozebrána není pouze samotná struktura vlastního kapitálu tak, jak vyplývá z účetních předpisů obou zemí, a kterou jsou účetní jednotky povinny při sestavování účetní závěrky respektovat. Popsány jsou navíc i konkrétní ekonomické situace (transakce), na základě kterých jsou do jednotlivých položek vlastního kapitálu účetní případy zachycovány, a to v souvislostech s platným obchodním právem kapitálových společností obou zemí. Aby nebyly účetní operace zcela vytrženy z kontextu a bylo dosaženo větší komplexnosti a srozumitelnosti, jsou některé složitější, nebo méně běžné účetní případy ilustrovány na krátkých příkladech. I přes absenci zobrazení účetních souvztažností formou předkontací, mohou tyto dvě kapitoly sloužit jako postup účtování transakcí ve vlastním kapitálu.

V obou kapitolách nechybí ani popis účetních operací, které nastávají v případě přeměn kapitálových společností, kterými mohou být v ČR sloučení, splynutí, rozdělení, nebo odštěpení. Tato problematika však není pro svůj rozsah popsána v plném rozsahu, jelikož značně zasahuje i do jiných právních oblastí, a překračuje rozsah diplomové práce. Cílem rozhodně není konkrétní popis celého procesu přeměn obchodních společností, ale spíše identifikace obsahové náplně položek vlastního kapitálu, které z titulu přeměn vznikají. Analyzován je pro zjednodušení jen dopad transakcí vzniklých při slučování společností, ostatní varianty přeměn společností nejsou řešeny.

Po popsání struktury vlastního kapitálu a správného účetního zachycení a vykázání souvisejících účetních operací následuje stěžejní část diplomové práce, kterou je komparace struktury vlastního kapitálu obou zemí, včetně obsahové náplně jednotlivých složek vlastního kapitálu. Ačkoliv by se totiž mohlo zdát, že jsou si účetní a obchodněprávní úpravy ČR i SR natolik podobné, že nebudou žádné významné rozdíly identifikovány, byly přesto odhaleny zásadní rozdíly. Každý významný rozdíl ve struktuře rozvahy, popř. obsahové náplni položek vlastního kapitálu, vede logicky k tomu, že účetní závěrky nejsou na mezinárodní úrovni navzájem srovnatelné. Pro praktické využití účetních informací je třeba tyto odlišnosti znát, očistit o ně závěrku společnosti z jedné či druhé země, a až posléze využít zpracované informace pro komparaci a následná rozhodnutí. V opačném případě by mohli být uživatelé uvedeni v omyl, jelikož budou srovnávat nesrovnatelné (mj. zcela jinak vychází finanční poměrové ukazatele, apod.).

Čtvrtá kapitola není ochuzena o srovnávací příklady a účetní zobrazení obou zemí pro shodné ekonomické situace, včetně identifikování silných a slabých stránek obou variantních řešení. Akcent je v tomto smyslu brán na dodržení zásady věrného a poctivého zobrazení, zásady opatrnosti a zásady ochrany věřitele. Vzhledem k tomu, že by nemělo žádný význam srovnávat ty části vlastního kapitálu, které jsou jak v ČR, tak i ve SR totožné, nebyly takové položky ve čtvrté kapitole porovnávány. Informace o takové skutečnosti jsou pak uvedeny v rámci třetí kapitoly, např. „*slovenská úprava této oblasti se shoduje s českou*“.

Poslední kapitola práce pak přináší praktický ilustrativní příklad účetního zachycení vybraných transakcí ve vlastním kapitálu ve dvou zcela shodných

akciových společnostech. V jedné je postupováno podle platných předpisů České republiky, ve druhé podle legislativy slovenské.

Nutno upozornit, že pro zjednodušení je většina odborných pojmů ze slovenského jazyka přeložena a uváděna přímo v českém jazyce v totožném významu, resp. ve významu českých ekvivalentů. Původní slovenské názvy nejsou většinou uváděny ani pod čarou. Vzhledem k podobnosti obou jazyků a podobnosti účetních úprav obou zemí nebrání takovýto postup porozumění textu a nemůže vést k nesrovnalostem či k neporozumění.

1 Vlastní kapitál a jeho význam

Obchodní korporace mají všeobecně dvě možnosti financování svých ekonomických činností. Jak již vyplývá ze struktury pasiv, které představují zdroje financování (původu) obchodního majetku, jsou jimi vlastní a cizí zdroje. Cizí zdroje (dluhy) představují zdroj financování, který je účetní jednotka povinna po uplynutí určité časové lhůty splatit svým věřitelům, což v konečném důsledku povede ke snížení ekonomického prospěchu. Naproti tomu hodnotu vlastních zdrojů (vlastní kapitál) společnost nikomu nedluží, náleží přímo společnosti a nemusí ji po dobu své existence vracet. Jedná se o peněžitou hodnotu obchodního majetku společnosti krytou zdroji podniku investovanými do podniku jeho vlastníky (na začátku i v průběhu existence společnosti), se kterou jsou spojena podnikatelská rizika.

Podle bilanční rovnice odpovídá hodnota vlastního kapitálu rozdílu hodnoty aktiv a hodnoty cizích zdrojů (závazků). Jeho výše tedy poskytuje odpověď na otázku, jaké majetkové hodnoty náleží podniku (jeho vlastníkům) po vyrovnání veškerých závazků podniku, o kterých bylo účtováno. Zde je vidět, že se jedná o ukazatel a soubor položek rozvahy s obrovskou vypovídací schopností, prostřednictvím které je ověřováno dodržení předpokladu trvání podniku v dohledné budoucnosti (going concern).

Pokud vykazuje zápornou hodnotu, je jasné, že dluhy převýšily veškerá aktiva. Obchodní partner by určitě neměl uzavírat smlouvu s takovou entitou. Pokud je hodnota vlastního kapitálu kladná, ale je nižší než hodnota základního kapitálu entity, je rozhodování složitější. Jednoznačně lze říci, že entita žije na úkor vkladů do základního kapitálu (vlastník by v takovém případě nedostal ani to, co do entity vložil). V tomto případě je nutné posuzovat trend změny vlastního kapitálu entity. Pokud se hodnota vlastního kapitálu v trendu několika let přibližuje k hodnotě základního kapitálu, je možné detekovat počínající porušování going concern. Nejčastější položkou, která způsobí tento trend, je zvyšující se kumulovaná účetní ztráta entity.¹

¹ BOKŠOVÁ J., Identification of violations of going concern assumption in the automotive in the Czech Republic. 8th International Scientific Conference Managing and Modelling of Financial Risks. Ostrava. 2016

Společnost by neměla hospodařit na úkor své podnikové podstaty, naopak má být v zájmu obou stran (shareholderů i stakeholderů) rozvíjení a zvyšování podnikové podstaty společnosti, a to především příznivými hospodářskými výsledky, které jsou ve společnosti zadržovány (kumulované výtěžky). Je-li tomu naopak a dochází-li ke snižování podnikové podstaty (erozi vlastního kapitálu), může být narušen going-concern a na pozoru by měl být především věřitel. Pokud totiž bude společnost předlužena, nemusí být celá jeho pohledávka společností uhrazena. K tomu však nemusí dojít nutně jen u předluženého podniku. Velkou roli zde hraje oceňování aktiv a jejich kvalita. Reálná hodnota aktiv nemusí dosáhnout jejich účetní hodnoty, a tak i pohledávky věřitelů účetně nepředluženého podniku mohou být ohroženy a částečně nesplaceny.

Nejen z výše uvedeného důvodu je vlastní kapitál obecně členěn do několika složek dle povinnosti a dobrovolnosti jeho tvorby. Stěžejní složkou VK je základní kapitál, který je ze zákona tvořen povinně. Jeho minimální výše a nakládání s ním bývá upraveno národními předpisy jednotlivých zemí a vyvíjí se s ohledem na potřeby ekonomického a právního prostředí. V literatuře jsou často zmiňovanými funkcemi základního kapitálu:

- a) garanční,
- b) měřítko zisku a ztráty společnosti,
- c) měřítko míry účasti společníka na společnosti.²

Garanční funkce souvisí s omezeným ručením vlastníků podniku vůči jeho věřitelům, kdy vlastníci ručí pouze do výše jimi upsaných, ale dosud nesplacených vkladů. Společnost však odpovídá hodnotou celého svého vlastního kapitálu, přičemž hodnota základního kapitálu nemůže být ze zákona vlastníkům podniku vyplacena a garantuje tak věřitelům určitou nedotknutelnou výši prostředků z vlastních zdrojů společnosti, které mohou být využity k úhradě jejich pohledávek.

Funkce měřítko ztráty vychází ze zákonného požadavku na svolání valné hromady korporace při ztrátě převyšující i po její částečné úhradě z disponibilních zdrojů polovinu základního kapitálu. (Bárková, 2013)

² BÁRKOVÁ, D. Význam základního kapitálu u obchodních společností. In Sborník pedagogické konference Rekodifikace práva. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2013. s. 5-15. ISBN: 978-80-245-1983-8

Poslední funkcí je možnost zjištění míry účasti společníka na společnosti, kdy se na základě poměru mezi vkladem společníka do základního kapitálu a hodnotou základního kapitálu určí výše jeho obchodního podílu, který vyjadřuje podíl na zisku, likvidačním zůstatku, hlasovacích právech, atp. I tato funkce je však popřena³, resp. je nutné na ni pohlížet pohledy jednotlivých druhů podílů, jelikož se k jednotlivým druhům váží různá práva a povinnosti. (Vejvoda, 2015)

Ostatní složky vlastního kapitálu již nemusí být tvořeny povinně, nýbrž je sice národními předpisy vymezena jejich struktura, avšak jejich tvorba a nakládání s nimi závisí na vůli a rozhodnutí účetní jednotky, zda tyto složky bude tvořit. Pokud je tvoří dobrovolně, je plně v moci společnosti i jejich zrušení, tzn. tyto složky neposkytují pro věřitele téměř žádné záruky tak, jako základní kapitál.

Kromě hlediska povinnosti/dobrovolnosti tvorby složek vlastního kapitálu, lze vlastní kapitál rozlišovat dle jeho původu. Externími zdroji VK jsou takové, které byly vlastníky, případně jinými subjekty, vloženy do společnosti v průběhu její existence (jako vklady do ZK, vklady mimo ZK, dary, příplatky, atd.). Interní zdroje, které bývají označovány souhrnně jako kumulované výtěžky (zadržené zisky)⁴, představují část zdrojů vygenerovanou hospodářskou činností společnosti, která nebyla vyplacena jejím vlastníkům. Zejména z výše kumulovaných výtěžků, které v praxi obvykle tvoří značnou část hodnoty VK, lze usuzovat o historické výkonnosti a finančním zdraví podniku.

³ Společníci s.r.o. si totiž mohou společnost rozdělit dle svého uvážení, tedy i jinak než dle poměru vkladů do základního kapitálu.

⁴ BOKŠOVÁ, J. Účetní výkazy pod lupou I., str. 50

2 Struktura vlastního kapitálu obchodních korporací v České republice

Finanční účetnictví je v České republice upraveno zákonem 563/1991 Sb., zákonem o účetnictví (dále jen „ZÚ“), který vymezuje základní právní rámec vedení účetnictví jednotlivých účetních jednotek. Účetnictví podnikatelských subjektů je následně upraveno vyhláškou 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen „VPÚ“). V neposlední řadě jsou právně závazným účetním předpisem České účetní standardy pro podnikatele (dále jen „ČÚS“). Ekonomické skutečnosti, o kterých je účtováno v rámci vlastního kapitálu, upravují zejména ČÚS číslo 012 Změny vlastního kapitálu a 018 Kapitálové účty a dlouhodobé závazky. Do vlastního kapitálu zasahují okrajově i další, např. 008 Operace s cennými papíry a podíly, 011 Operace s obchodním závodem, 014 Dlouhodobý finanční majetek a další.

Podnikání obchodních korporací speciálně upravuje zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“). ZOK je speciální zákon upravující založení, vznik, změnu, zrušení či zánik obchodní korporace, definuje různé formy obchodních korporací, jejich účel, způsoby ručení společnosti i společníků, nakládání s podnikovým majetkem a jiné významné skutečnosti, které mají dopad na vlastní kapitál korporací. Subsidiárním předpisem ZOK je Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“), který je k ZOK v postavení *lex generalis*. Z obchodních korporací se tato práce zabývá především akciovou společností a společností s ručením omezeným, které se řadí mezi čistě kapitálové společnosti. Specifika těchto dvou forem podnikání jsou přehledně zobrazeny v následující tabulce.

KAPITÁLOVÁ SPOLEČNOST	S.R.O.	A.S.
nejmenší počet zakladatelů	jeden	jeden
největší počet zakladatelů	neomezeně	neomezeně
zákaz řetězení	ne	ne
účast společníka ve více společnostech	neomezeně	neomezeně
hodnota nejmenšího možného vkladu	1 Kč	není určena
minimální výše základního kapitálu	1 Kč	2 000 000 Kč
nepeněžní vklady	ano, musí být splaceny před vznikem	ano, musí být splaceny před vznikem
počet hlasů ke vkladu	poměrný	poměrný
počet podílů na společníka	neomezený	neomezený
ručení společníka za závazky společnosti	do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v OR	neručí
možnost uhrazovací povinnosti	ano – na základě usnesení valné hromady, neomezeně	ne
založení	společenská smlouva/zakladatelská listina	přijetí stanov
rozsah splacení vkladů při vzniku	30 % každého vkladu + vkladové ážio + veškeré nepeněžité vklady	30 % jmenovité hodnoty akcií + emisní ážio + veškeré nepeněžité vklady
doba na doplacení vkladů	nejvýše do 5 let od vzniku	nejvýše do 1 roku od vzniku
orgány	valná hromada, jednatel, dozorčí rada (není povinná) + další orgány dle stanov	valná hromada, představenstvo/statutární ředitel, dozorčí rada/správní rada + další orgány dle stanov
povinnost rezervního fondu	ne	ne
zákonná povinnost tvorby rezervního fondu již při vzniku	ne (ze zisku)	ne (ze zisku)
výše rezervního fondu	-	-
vyplácení záloh podílů na zisku	ano	ano

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 1 – Porovnání parametrů s.r.o. a a.s. v České republice k 1.1.2016

Informace o struktuře, výši a rozložení jednotlivých položek vlastního kapitálu podává uživatelům účetní závěrky výkaz rozvaha. Strukturu rozvahy, tedy i vlastního kapitálu, upravuje VPÚ jednotlivě pro každou kategorii účetních jednotek. ZÚ totiž od 1. 1. 2016 rozděluje účetní jednotky do čtyř kategorií dle jejich velikosti měřené výší aktiv netto⁵, úhrnem čistého ročního obratu a průměrným ročním přepočteným počtem zaměstnanců. Dle těchto základních a dalších aditivních kritérií se člení účetní jednotky na mikro, malé, střední a velké, přičemž na každou z nich jsou kladeny různé nároky na vypovídací schopnost účetních výkazů. Tato práce se dále věnuje zejména struktuře vlastního kapitálu velké účetní jednotky, která povinně zpracovává účetní závěrku v plném (maximálním) rozsahu.

VPÚ předepisuje pro výkaz „Rozvaha v plném rozsahu“ následující strukturu vlastního kapitálu:

A. Vlastní kapitál

A.I. Základní kapitál

- A.I.1. Základní kapitál
- A.I.2. Vlastní podíly (-)
- A.I.3. Změny základního kapitálu

A.II. Ážio a kapitálové fondy

- A.II.1. Ážio
- A.II.2. Kapitálové fondy
 - A.II.2.1 Ostatní kapitálové fondy
 - A.II.2.2 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků (+/-)
 - A.II.2.3 Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací (+/-)
 - A.II.2.4 Rozdíly z přeměn obchodních korporací (+/-)
 - A.II.2.5 Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací (+/-)

A.III. Fondy ze zisku

- A.III.1. Ostatní rezervní fondy
- A.III.2. Statutární a ostatní fondy

A.IV. Výsledek hospodaření minulých let (+/-)

- A.IV.1. Nerozdělený zisk minulých let
- A.IV.2. Neuhrazená ztráta minulých let (-)
- A.IV.3. Jiný výsledek hospodaření minulých let (+/-)

A.V.1 Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/-)

A.V.2 Rozhodnuto o zálohové výplatě podílu na zisku (-)

⁵ Sdělení Ministerstva financí k aplikaci některých ustanovení zákona č. 221/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

2.1 Základní kapitál

První položka vlastního kapitálu zachycuje hlavní, resp. prvotní zdroj kapitálu obchodní korporace – základní kapitál. Jeho minimální výše je stanovena ZOK rozdílně pro jednotlivé obchodní korporace.

Na položku A.I.1 Základní kapitál lze vykazovat změny základního kapitálu pouze na základě provedeného zápisu do obchodního rejstříku (OR). V situaci, kdy je proces změny základního kapitálu ve fázi realizace a změny dosud nebyly zveřejněny, vykazuje se na položce A.I.3 Změny základního kapitálu, která je průběžnou položkou.

2.1.1 Základní kapitál během založení obchodní korporace

Obchodní korporace jsou zakládány sepsáním společenské smlouvy či přijetím stanov, případně sepsáním zakladatelské listiny v případě jediného společníka. Nedílnou součástí listin je informace o výši základního kapitálu, jehož minimální výši ukládá v ČR ZOK. Pro s.r.o. platí od roku 2014 minimální hranice 1 Kč, pro a.s. pak 2 milionů korun (popř. 80 tis. EUR). Společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku. V den zápisu je sestavena „Zahajovací rozvaha“. Celá výše základního kapitálu zapsaná do OR je vykázána na položce A.I.1 Základní kapitál bez ohledu na to, zda byla také celá splacena společníky.

Před zápisem mají zakladatelé povinnost splatit nejméně 30 % každého peněžitého vkladu či 30 % hodnoty všech akcií, uhradit celé emisní i vkladové ážio. Nepeněžité vklady musí být vloženy před zápisem do OR v plné výši. Ocenění nepeněžitého vkladu je provedeno znalcem. Nesplacená část základního kapitálu není zachycena v pasivech jako korektivní položka ZK snižující výši vlastního kapitálu, nýbrž jako první položka aktiv A. Pohledávky za upsaný nesplacený základní kapitál.

2.1.2 Zvyšování základního kapitálu

Kapitálové obchodní korporace zvyšují na základě rozhodnutí valné hromady svůj základní kapitál několika způsoby, které jsou upraveny v ZOK a jejich účtování následně v ČÚS. Jsou jimi:

- a) zvýšení ZK z externích zdrojů,
- b) zvýšení ZK z vlastních zdrojů,
- c) podmíněné zvýšení ZK (pouze u a.s.),

d) kombinací prvních dvou způsobů (pouze u s.r.o.). (Vejvoda, 2015)

Výše uvedené způsoby zvýšení ZK lze rozdělit na ty, které zvyšují celkovou hodnotu VK a na ty, při nichž se hodnota VK nemění. V prvním případě se hovoří o tzv. efektivním zvýšení základního kapitálu. Podniková podstata (hodnota vlastního kapitálu) podniku roste. Druhým případem je pouhé nominální zvýšení základního kapitálu, kdy dochází k přesunům z jiných složek vlastního kapitálu. Celková hodnota podnikové podstaty se nemění, avšak i zvýšení ZK tohoto druhu má jistý význam, jelikož kapitálové zdroje vázané na položce základního kapitálu poskytují věřitelům korporace větší jistotu, než prostředky vázané v ostatních položkách VK. Analogicky lze rozlišovat také efektivní a nominální snížení ZK.

Zvýšení základního kapitálu úpisem nových akcií či vkladů

Zvýšení ZK emisí nových akcií je přípustné pouze po úplném uhrazení dosud vydaných akcií, leda by byla jejich neuhrazená část zanedbatelná. V případě emise nových akcií a jejich splacení nepeněžitým vkladem může být zvýšení ZK provedeno i přes nesplacení dříve vydaných akcií. Stávající vlastníci korporace (akcionáři) mají přednostní právo úpisu nových akcií před potenciálními novými akcionáři, a to v poměru jejich stávajících obchodních podílů. Akcionáři se mohou dohodnout na zvýšení základního kapitálu a rozsahu účasti na tomto zvýšení každého z nich.

Zvýšení základního kapitálu dosud nezapsané do OR se promítne jako „Pohledávka za upsaný nesplacený základní kapitál“ (první položka aktiv v české rozvaze), a dále jako „Změna základního kapitálu ve VK“, nikoliv jako zvýšení základního kapitálu. V případě, že jsou ještě před upsáním vkladů přijaty vklady na tento úpis, zachytí se vložení vkladu jako jiný závazek souvztažně proti majetkovým účtům. Po upsání vkladů se provede zápočet závazku vůči „Pohledávce za upsaný neplacený ZK“. Je-li vkládán nepeněžitý vklad, musí být oceněn znalcem. Převyšuje-li hodnota nepeněžitého vkladu upsaný vklad, je rozdíl zachycen přímo do VK ve prospěch položky „Ážio“, „Ostatní rezervní fondy“, nebo je vrácen vkladateli v penězích. Dokud není celá emisní hodnota akcie splacena, jsou akcionářská práva a povinnosti vykonávána prostřednictvím „nesplacené akcie“, popř. „zatímního listu“, který může a.s. vydávat. Až se zápisem zvýšení základního kapitálu v obchodním rejstříku dojde ke zvýšení hodnoty Základního

kapitálu v rozvaze společnosti proti položce Změny v ZK, která vyjadřuje úpravy ZK dosud nedokončené (nezapsané v OR). Akcie je akcionáři vydána až po jejím úplném splacení.

Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů

Disponuje-li společnost dostatkem vlastních volných zdrojů, které nejsou účelově vázány, může provést zvýšení ZK převodem z ostatních složek VK. Dochází pouze k transformaci složek VK, bilanční suma se nemění. Dostatek vlastních zdrojů musí vycházet z řádné, mimořádné nebo mezitímní účetní závěrky, která je ověřena auditorem. Rozhodnutím valné hromady jsou volné složky VK, ze kterých je ZK zvyšován, převedeny na Změny ZK. Opět až zápisem o zvýšení ZK do OR je zvýšení ZK i v účetnictví obchodní korporace.

Podmíněné zvýšení základního kapitálu (pouze u a.s.)

Dalším ze způsobů zvýšení základního kapitálu je vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů, se kterými se váže právo na pozdější výměnu za akcie, nebo přednostní právo na úpis nových akcií. Současně s vydáním dluhopisů zakládající právo úpisu/výměny akcií je podmíněně zvýšen ZK, a to i v OR. Před tímto zápisem není možno zahájit upisování dluhopisů.

Vydání dluhopisů je zachyceno klasicky jako krátkodobý, nebo dlouhodobý emitovaný dluhopis v závazcích souvztažně s pohledávkou z vydaných dluhopisů. Následně dochází ke splácení pohledávky upisovateli dluhopisů. Podmíněné zvýšení ZK se v účetnictví žádným způsobem nepromítne.

Do konce doby splatnosti dluhopisů se musí zájemci o uplatnění práva nabýt akcie přihlásit k jejich úpisu. V takovém případě je zachyceno zvýšení VK do Změn ZK proti Pohledávkám za upsaný nesplacený ZK. Předáním splatných dluhopisů se tato pohledávka započte proti hodnotě dluhopisu. Liší-li se hodnota dluhopisů a nabývaných akcií, nový akcionáři rozdíl doplatí a ten je zachycen ve prospěch položky „Ážio“, nebo „Nerozděleného zisku minulých let“.

2.1.3 Snižování základního kapitálu

Způsoby snížení základního kapitálu u akciové společnosti, které lze analogicky použít i pro s.r.o. při zachování právních odlišností obou forem podnikání, mohou být dle ZOK tyto:

- a) povinné zničení vlastních akcií,

- b) snížení jmenovité hodnoty akcií.
- c) vzetím akcií z oběhu,
- d) upuštění od vydání akcií. (Vejvoda, 2015)

Jelikož je při efektivním snížení kapitálu poškozován vlastní kapitál společnosti, jehož hodnotou jsou mj. uspokojování věřitelé, pamatuje ZOK na jejich ochranu. Akciová společnost musí do 30 dní od rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu informovat své věřitele s výzvou k přihlášení jejich pohledávek. Po zápisu usnesení do OR je povinna dvakrát za sebou s odstupem 30 dní tuto informaci poskytnout veřejnosti i s výše uvedenou výzvou. Věřitelé poté mají nejpozději do 90 dní od poslední výzvy možnost své pohledávky přihlásit a dohodnout se se společností na jejich zajištění, nebo narovnání. Není-li ze strany korporace vůle na dohodě, může o zajištění pohledávky rozhodnout soud. Ochranou a informováním věřitelů je akciová společnost povinna vždy při efektivním snížení kapitálu, bez ohledu na jeho způsob či důvod. (Vejvoda, 2015)

Povinné zničení vlastních akcií

Drží-li obchodní korporace v majetku vlastní akcie, je povinna ke snížení základního kapitálu využít nejprve vlastní akcie. Nabývání a držbu vlastních akcií (podílů) upravuje ZOK. Akciová společnost může vlastní akcie nabýt pouze za určitých předpokladů (dostatečná výše VK, nesmí si nabytím vlastních akcií přivodit úpadek, atd.). Ty nemusí být splněny za předpoklady taxativně uvedených právních skutečností, např. je-li účelem nabytí vlastních akcií snížení ZK. Vlastní akcie nabyté v rozporu se zákonem společnost musí prodat do 1 roku od jejich nabytí. Společnost s ručením omezeným nesmí vlastní podíly svévolně nabývat vůbec. V případě, že se nabývací cena vlastních akcií liší od jejich nominální hodnoty, je rozdíl zachycen rozvahově do některé z položek vlastního kapitálu (Nerozdělený zisk minulých let, Rezervní fond, Ostatní kapitálové fondy, aj.), nebo poměrně do všech položek vlastního kapitálu, se kterými lze volně nakládat.

Rozhodnutím valné hromady o snížení základního kapitálu nedochází k žádnému účetnímu případu. Až v okamžiku zápisu snížení ZK do OR účetní jednotka sníží

hodnotu ZK ve prospěch položky „Změny ZK“. Fyzickým zničením vlastních akcií je hodnota „Změn ZK“ započtena proti položce vlastních akcií.⁶

Snížení jmenovité hodnoty akcií

Snížením jmenovité hodnoty akcií (podílů) dochází k přesunu zdrojů v rámci vlastního kapitálu – část hodnoty základního kapitálu je přesunuta do jiných položek vlastního kapitálu. Nominální hodnota je obvykle snižována rovnoměrně, aby byly zachovány poměry obchodních podílů. Listinné akcie jsou jejich vlastníky předloženy k výměně za nové s nižší nominální hodnotou.

Tento způsob je typicky využíván při vypořádání ztráty obchodní korporace. Rozhodnutím valné hromady o snížení nominální hodnoty akcií se zachytí snížení ZK na vrub položky „Změny ZK“ a ve prospěch „Neuhrazené ztrátě minulých let“, která je tímto snižována (popř. ve prospěch „Výsledku hospodaření ve schvalovacím řízení“, na kterém je zachycena ztráta minulého účetního období). Opět zápisem do OR je položka „Změny ZK“ započtena vůči „Základnímu kapitálu“. Podá-li společnost návrh na zápis ustanovení i zápis nové výše ZK do OR současně, účtuje se snížení ZK přímo na položku „Základní kapitál“.

Vzetí akcií z oběhu

Snížení základního kapitálu stažením akcií z oběhu lze provést dvěma způsoby. Zprv na základě losování, kdy jsou zaknihované akcie očíslovány, do deseti dnů od očíslování vylosovány a následně jsou vylosované akcie ve stanovené lhůtě nakoupeny. Druhou možností je stažení akcií z oběhu na základně veřejného návrhu, kdy valná hromada schvaluje smlouvu o úplatném či bezúplatném nabytí konkrétních akcií. Základní kapitál je v takovém případě snižován o souhrn nominálních hodnot stahovaných akcií či je rozhodnuto o snížení ZK o pevnou částku. Ani v jednom případě nesmí lhůta pro předložení a proplacení akcií a také následné zničení akcií předcházet zápisu snížení ZK do OR. Úplatně nabyté akcie je třeba proplatit nejpozději do 3 měsíců od zápisu změny výše ZK do OR. (Vejvoda, 2015)

⁶ ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Účetní operace kapitálových společností. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-4018-8

Rozhodnutím valné hromady o snížení základního kapitálu nedochází k žádnému účetnímu případu. Až v okamžiku zápisu snížení ZK do OR účetní jednotka sníží hodnotu ZK ve prospěch položky „Změny ZK“. Fyzickým zničením vlastních akcií je hodnota „Změn ZK“ započtena proti položce vlastních akcií.⁷

Upuštění od vydání akcií

Upuštěním od vydání akcií se společnost brání nesplácení již dříve upsaných vkladů společníky, jelikož nesplacené vklady mohou být překážkou pro vydání nových akcií (§ 474 ZOK). V případě, že jsou společníci v prodlení, může valná hromada rozhodnout o snížení základního kapitálu ve výši nesplacených vkladů. Akcionářům je stanovena lhůta pro předložení zatímních listů, které jim byly vydány místo akcií před jejich uhrazením. Proti zatímním listům je případně vrácena dosud splacená výše vkladu. Nominální hodnota stažených zatímních listů zachytí jako snížení ZK na vrub položky „Změny ZK“ a ve prospěch „Pohledávek za upsaný nesplacený ZK“. Po zápisu do OR je provedeno deklaratorní snížení ZK i v účetnictví korporace.

2.1.4 Vlastní podíly

Nabývání vlastních akcií (podílů) je upraveno v ZOK. Obchodní korporace nesmí upisovat vlastní akcie (primární trh), jejich nabývání na sekundárním trhu je povoleno pouze za určitých předpokladů. Vlastní akcie lze nabýt, pokud byl plně splacen jejich emisní kurz a současně:

- a) o nabytí rozhodla valná hromada,
- b) nabytí akcií nezpůsobí snížení VK pod úroveň ZK zvýšeného o jiné položky VK, které nelze podle zákona nebo korporátních předpisů rozdělit mezi akcionáře (fondy z přecenění, rezervní fondy, statutární fondy, aj.),
- c) společnost má zdroje na vytvoření zvláštního rezervního fondu na tyto akcie,⁸
- d) nepřivodí si nabytím vlastních akcií úpadek dle insolvenčního zákona.

⁷ ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Účetní operace kapitálových společností. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-4018-8

⁸ Tvorba zvláštního rezervního fondu je sice v ZOK předepsána, avšak v praxi ČR není potřeba, jelikož se týká pouze případů, kdy jsou vlastní akcie vykázány v aktivech. V ČR se však vykazují jako korektivní položka ZK přímo ve vlastním kapitálu.

Výše uvedené podmínky nemusí účetní jednotka splnit pouze ve výjimečných důvodných případech, ze kterých je možno zmínit nabytí za účelem snížení ZK korporace, nebo v důsledku neplnění povinnosti akcionáře splatit emisní kurs akcie. Korporace může nabývat a dlouhodobě držet vlastní akcie maximálně v hodnotě 10 % základního kapitálu (s výjimkou nabytí za účelem snížení ZK, kdy může hodnotu 10 % překročit). V případě nabytí vlastních akcií nad 10 % ZK musí část převyšující tuto hodnotu do tří let prodat, nebo o ně snížit hodnotu ZK. Vlastní akcie nabyté v rozporu se zákonem společnost musí prodat do 1 roku od jejich nabytí.

Na položce A.I.2. Vlastní podíly jsou vykazovány společností nabyté vlastní akcie a obchodní podíly v záporné hodnotě a snižují tak celkovou hodnotu základního kapitálu. Vlastní podíly se při pořízení ocení pořizovací cenou. V rozvaze však musí být vykázány v nominální hodnotě stejně jako základní kapitál, aby bylo z výkazu patrné, jaké procento vlastních podílů je v držení společnosti. Případný rozdíl mezi pořizovací cenou a nominální hodnotou je zúčtován proti vhodné položce vlastního kapitálu (Ostatní kapitálové fondy, Ážio, Rezervní fondy, Nerozdělený zisk minulých let, aj.), ne však do hospodářského výsledku běžného období, který by neměl ovlivnit.

2.2 Ážio a kapitálové fondy

Mezi Ážio a kapitálové fondy se řadí především kapitálové zdroje společnosti získané z externích zdrojů, nejčastěji z vkladů společníků nad rámec základního kapitálu. V České republice se typicky jedná o ážio (emisní či vkladové), příplatky společníků nad rámec základního kapitálu, nově identifikovaný majetek společnosti a jiné.⁹

Další skupinou v rámci kapitálových fondů jsou oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků, oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací, rozdíly z přeměn obchodních korporací a rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací. Do položek „oceňovacích rozdílů“ se zachycuje jednak oceňovací rozdíl při přeceňování majetku k rozvahovému dni, druhak rozdíly vzniklé v důsledku podnikových kombinací. Vzhledem k tomu, že položky

⁹ Do 31.12.2015 byla do položky Ostatní kapitálové fondy zachycována také hodnota darů.

A.II.2.3 – 5 úzce souvisí s problematikou podnikových kombinací, jsou popsány v rámci jediné podkapitoly „Rozdíly z přeměn společností“.

2.2.1 Ážio

První položkou je A.II.1 Ážio. Zde se vykazují rozdíly vzniklé při zakládání společností, či při zvyšování základního kapitálu společností, a to rozdíl mezi emisním kurzem akcie (emisní ážio) a nominální hodnotou akcie, nebo rozdíl mezi oceněním nepeněžitěho vkladu (vkladové ážio) společníka společnosti s ručením omezeným a hodnotou upsaného vkladu společníka. Vznikem emisního ážia se stávající vlastníci společnosti brání ředění jejich podílů na vlastním kapitálu obchodní společnosti při upisování akcií novými akcionáři.

Předpisem a úhradou emisního ážia se nemění výše obchodních podílů. Hodnota ážia totiž představuje hodnotu investovaného kapitálu vloženou vlastníky do korporace nad rámec základního kapitálu¹⁰ a není tudíž zákonem vázanou a účelovou položkou. Ážio může být sníženo především vrácením vkladového ážia společníkovi, výplatou emisního ážia akcionářům nebo použitím ážia na úhradu ztráty společnosti.

2.2.2 Kapitálové fondy

Na položce A.II.2. Kapitálové fondy (dříve Ostatních kapitálových fondech) se vykazuje zvýšení vlastního kapitálu prostřednictvím externích zdrojů, tedy typicky vložených do společnosti vlastníky společnosti, nebo ostatními subjekty.

Účtují se zde nejčastěji:

- a) povinný nebo dobrovolný příplatek nad rámec základního kapitálu u s.r.o., příp. a.s.,
- b) členské podíly a státní příspěvky na družstevní bytovou výstavbu u družstva.

Jedná se o fond, který je tvořen dobrovolně na základě rozhodnutí korporace. Může tedy sloužit jako flexibilní nástroj pro zvyšování vlastního kapitálu společnosti dobrovolnými vklady společníků mimo základní kapitál. Tyto vklady není třeba zapisovat do OR a navíc nemění poměr hlasovacích práv (obchodní

¹⁰ ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Účetní operace kapitálových společností. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-4018-8

podíl). Je proto vhodné ošetřit vkládání a práva spojená s vklady mimo základní kapitál ve stanovách (společenské smlouvě), jelikož realizací vkladu přechází vlastnické právo ze společníka na společnost. Pokud společník nechce o poměrnou část hodnoty vkladu odpovídající podílům ostatních společníků přijít, musí být oblast vkladů mimo ZK právně upravena korporátními předpisy. (Farkaš, 2012)

Vzhledem k tomu, že je fond tvořen dobrovolně, nemělo by nic bránit jeho užití např. na zvýšení základního kapitálu, vypořádání ztráty nebo dokonce zpětnou výplatu/vrácení společníkům (při respektování restriktivních podmínek výplaty zdrojů z vlastního kapitálu dle ZOK)¹¹. Na tuto skutečnost by měli brát zřetel především věřitelé korporace a nenechat se zmást významnou hodnotou této položky, jelikož s ní může být libovolně nakládáno a nenabízí jim tak žádné záruky. Zpětné vyplacení vlastních zdrojů společnosti vlastníkům nepodléhá oznamovací povinnosti vůči věřitelům tak, jako snížení základního kapitálu.

Na položce A.II.2.1 Ostatní kapitálové fondy se vykazuje např. povinné i dobrovolné příplatky společníků. Na vrub je později možné zachytit vrácení zbylé hodnoty příplatku společníkům po uhrazení ztráty, zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů či přímou úhradu ztráty společnosti.

2.2.3 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků

V důsledku povinnosti účetních jednotek oceňovat k rozvahovému dni vybrané cenné papíry a podíly reálnou hodnotou, jsou rozdíly nového a původního ocenění vykazovány na položce A.II.2.2 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. Vybranými cennými papíry, které jsou takto vykazovány, jsou veškeré cenné papíry oceňované reálnou hodnotou, nebo metodou ekvivalence, kromě krátkodobých cenných papírů určených k obchodování.¹² Součástí nového ocenění reálnou hodnotou jsou také kurzové rozdíly vykazovaných cenných papírů (nevznikají a neúčtují se v tomto případě samostatně). Posledním rozdílem z přecenění vykázaným na této položce je změna reálné hodnoty finančních

¹¹ Restriktivními podmínkami se dle ZOK myslí nemožnost výplaty prostředků z vlastních zdrojů, při které by si společnost přivodila úpadek, nebo klesla hodnota vlastního kapitálu pod hodnotu upsaného ZK zvýšeného o fondy, které nelze dle zákona nebo stanov rozdělit mezi společníky.

¹² Český účetní standard pro podnikatele č. 008 - Operace s cennými papíry a podíly

derivátů, které zajišťují očekávané peněžní toky (§ 52, odst. 2 VPÚ) a to v případě, kdy splňují podmínky zajištění dle § 52, odst. 3 VPÚ.

Rozdíl původního ocenění a nového ocenění reálnou hodnotou (nebo metodou ekvivalence) je vykázán právě na položce oceňovacích rozdílů. Nezávisle na tom, zda je oceňovací rozdíl kladný nebo záporný, je vykázání rozvahové přímo do vlastního kapitálu. Při prodeji cenných papírů je vykázán oceňovací rozdíl zúčtován opačným účetním zápisem a vynulován.

Vzhledem k tomu, že konečný zůstatek této položky odpovídá přecenění cenných papírů (změně reálné hodnoty) a nebyl tudíž dosud realizován (jedná se dočasnou položku vlastního kapitálu), nemůže s ním být nikterak nakládáno. Navíc je třeba vést řádnou analytickou evidenci dle jednotlivých cenných papírů.

2.2.4 Rozdíly vzniklé z přeměn společností

Přeměnu společnosti lze charakterizovat jako proces, při kterém dochází ke vzniku, spojování, dělení či zániku obchodních společností a současně majetkovým a kapitálovým tokům. Přeměny společností v České republice upravuje zákon číslo 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „ZoPS“). Přeměnou společností se dle ZoPS rozumí:

1. fúze,
2. rozdělení,
3. převod jmění¹³ na společníka,
4. změna právní formy,
5. přeshraniční přemístění sídla.

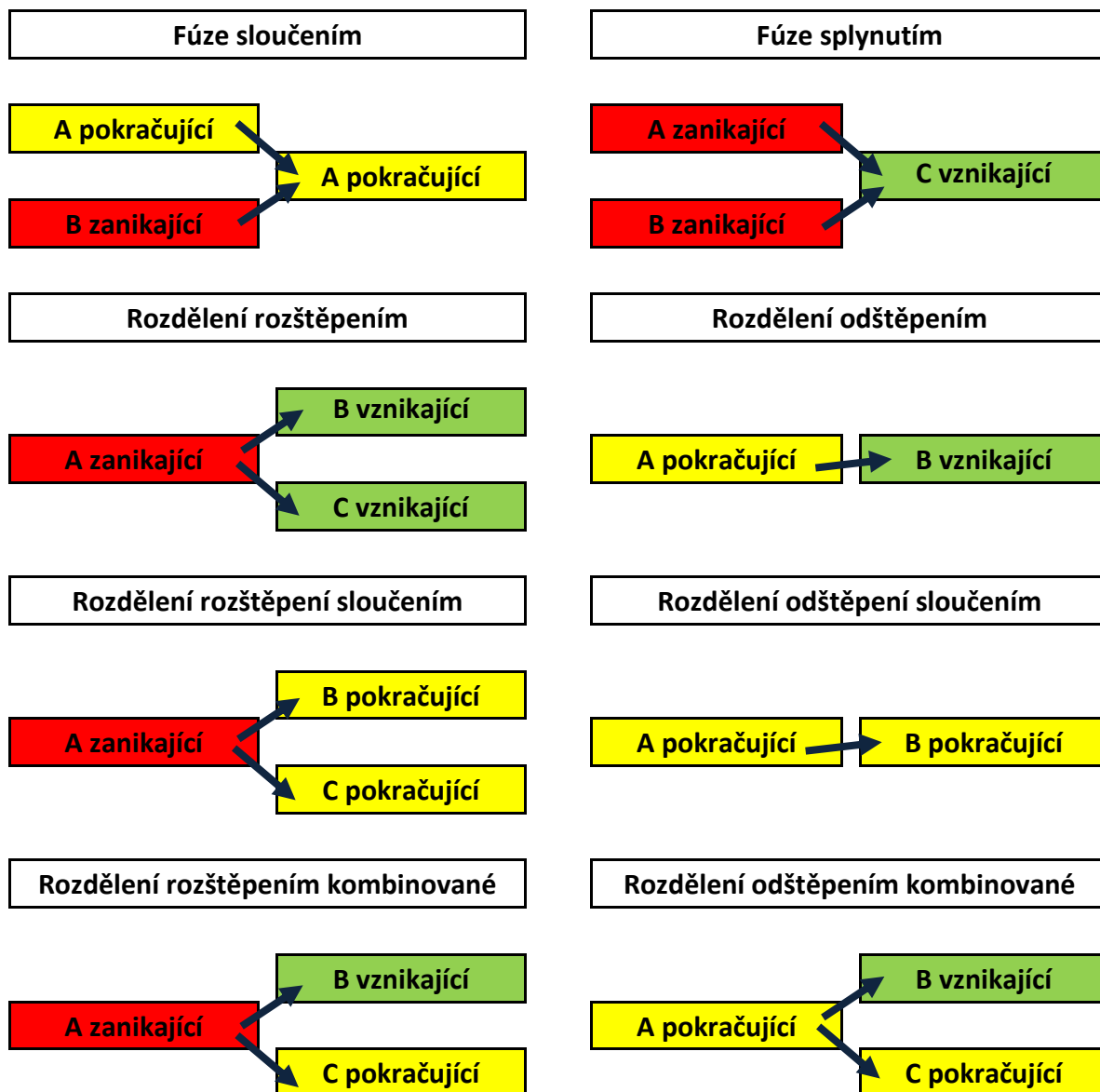
První dva typy přeměn společností, který mají dle § 54 VPÚ dopad do položek A.II.2.3 – 5, lze dále rozdělit na:

1. fúze sloučením (zánik jedné či více zanikajících společností a převedení jejich jmění na existující nástupnickou společnost),
2. fúze splynutím (zánik dvou či více zanikajících společností a převedení jejich jmění na nově vzniklou nástupnickou společnost),
3. rozdělení rozštěpením (zánik rozdělované společnosti a převedení jejího jmění na jednu či více existujících nebo nově vzniklých společností),

¹³ Jmění v souvislosti s přeměnami korporací nelze zaměňovat s vlastním kapitálem, nebo jinou účetní veličinou. Definice jmění pro výše uvedené účely je uvedena v § 495 NOZ. „Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.“

4. rozdělení odštěpením (převedení jmění rozdělované společnosti na jednu či více existujících nebo nově vzniklých společností, rozdělovaná společnost nezaniká).

Pro názornost jsou jednotlivé formy fúzí a rozdělování společností zachyceny na následujícím schématu:

Ve všech těchto případech je zanikající/rozdělovaná obchodní společnost dle ZoPS povinna pro účely vytvoření, nebo zvýšení základního kapitálu nástupnické společnosti nechat ocenit své jmění (aktiva a závazky) posudkem znalce. Dnem ocenění je rozvahový den, k němuž je sestavena poslední řádná, nebo mimořádná účetní závěrka, nebo konečná účetní závěrka před vyhotovením projektu fúze. Ocenění majetku posudkem znalce v reálných hodnotách se může do účetní

závěrky zanikající/rozdělované korporace na straně aktiv promítnout dvěma způsoby:

1. jako goodwill, který vzniká jako rozdíl mezi oceněním podniku jako celku (např. výnosovou metodou) a samostatně přeceněnými položkami aktiv a závazků, vykazuje se jako dlouhodobý nehmotný majetek a účetně se odepisuje po dobu 60 měsíců, zjistí se dle následujícího vzorce:
 - a. *kladný goodwill = ocenění podniku jako celku > součet individuálního ocenění majetku - součet individuálního ocenění závazků*
 - b. *záporný goodwill = ocenění podniku jako celku < součet individ. ocenění majetku - součet individ. ocenění závazků*
2. jako oceňovací rozdíl k nabytému majetku, který vzniká jako rozdíl mezi oceněním podniku jako celku dle posudku znalce a účetními zůstatkovými hodnotami položek aktiv a závazků, vykazuje se jako dlouhodobý hmotný majetek a účetně se odepisuje po dobu 180 měsíců, zjistí se dle následujícího vzorce:
 - a. *aktivní oceňovací rozdíl = ocenění podniku jako celku > součet účetních hodnot majetku - součet účetních hodnot závazků*
 - b. *pasivní oceňovací rozdíl = ocenění podniku jako celku < součet účetních hodnot majetku - součet účetních hodnot závazků*

Na straně pasiv se oceňovací rozdíl (ať už je použita metoda goodwillu, nebo oceňovacího rozdílu k nabytému majetku) promítne ve prospěch položky „Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací“. Na této položce je oceňovací rozdíl vykázan u zanikající/rozdělované společnosti v rozhodný den fúze.¹⁴

Příklad 1 Účetní zachycení oceňovacího rozdílu vzniklého z přecenění při přeměně

Dochází k fúzi dvou společností s ručením omezeným. Jmění zanikající společnosti je oceněno posudkem znalce. Reálná hodnota aktiv činí 9.000 Kč, reálná hodnota závazků pak 2.000 Kč. Individuálně přeceněné položky aktiv mají

¹⁴ Rozhodný den je den, od kterého se jednání zanikající nebo rozdělované obchodní společnosti považuje z účetního hlediska za jednání uskutečněná na účet nástupnické společnosti.

hodnotu 5.500 Kč u staveb a 2.500 Kč u zásob. Původní majetkovou a kapitálovou strukturu znázorňuje rozvaha před přeceněním.

Rozvaha před přeceněním jmění zanikající korporace			
Stavby	5 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
Oprávký ke stavbám	- 1 000 Kč	Oceň. roz. z přec. při přem.	- Kč
Zásoby	2 000 Kč	Závazky	2 000 Kč
Aktiva celkem	6 000 Kč	Pasiva celkem	6 000 Kč

V případě uplatnění metody goodwillu jsou jednotlivé složky aktiv přeceněny a vykázány v reálné hodnotě a rozdíl nového a původního ocenění je vykázán ve prospěch položky „Oceňovací rozdíl z přecenění při přeměnách“. Následně je rozdíl hodnoty jmění korporace oceněné znalcem a součtem individuálně přeceněných složek aktiv a závazků vykázán na vrub položky „Goodwill“ a ve prospěch „Oceňovacích rozdílů z přecenění při přeměnách“.

Rozvaha po přecenění jmění a uplatnění metody goodwillu			
Goodwill	1 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
Stavby	5 500 Kč	Oceň. roz. z přec. při přem.	3 000 Kč
Oprávký ke stavbám	- Kč	Závazky	2 000 Kč
Zásoby	2 500 Kč		
Aktiva celkem	9 000 Kč	Pasiva celkem	9 000 Kč

Při volbě metody oceňovacího rozdílu k nabytému majetku je vykázáno v aktivech i pasivech obdobně, avšak jednotlivé složky majetku a závazků nejsou přeceněny na reálnou hodnotu, ale celkový rozdíl hodnoty jmění korporace dle posudku znalce a účetními hodnotami majetku a závazků je v aktivech vykázán jako jediná položka „Oceňovací rozdíl k nabytému majetku“.

Rozvaha po přecenění jmění a uplatnění metody oceňovacího rozdílu			
Oceňovací roz. k nab. maj.	3 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
Stavby	5 000 Kč	Oceň. roz. z přec. při přem.	3 000 Kč
Oprávký ke stavbám	- 1 000 Kč	Závazky	2 000 Kč
Zásoby	2 000 Kč		
Aktiva celkem	9 000 Kč	Pasiva celkem	9 000 Kč

Ocenění jmění dle posudku znalce se v účetnictví zanikající/rozdělované účetní jednotky zachytí k rozhodnému dni. Vzhledem ke specifickým ZoPS mohou však v praxi přeměn společností nastat dvě situace:

1. rozhodný den navahuje na rozvahový den ocenění jmění,

2. rozhodný den nenavazuje na rozvahový den ocenění jmění.¹⁵

V prvním případě je zanikající účetní jednotkou zachyceno ocenění jmění dle posudku znalce již do konečné účetní závěrky a nadále jsou vykazovány hodnoty aktiv i pasiv dle znaleckého posudku.

V druhém případě může v praxi dojít k tomu, že rozvahový den ocenění jmění a rozhodný den fúze jsou významnou dobu vzdáleny. Původní ocenění jmění již nemusí být aktuální, resp. může dojít k účetním případům, které původní majetkovou a kapitálovou strukturu změní. Z toho důvodu zanikající účetní jednotka nepromítá nové ocenění v konečné účetní závěrce (nadále je ponecháno ocenění v historické ceně). Nové ocenění promítne do účetnictví až v rozhodný den fúze. Rozdíly v ocenění vzniklé v mezidobí mezi rozvahovým dnem ocenění jmění a rozhodným dnem fúze je nutno účetně zachytit a oddělit od původního znaleckého ocenění. Je tomu tak proto, že nástupnická účetní jednotka smí dle ZoPS použít na zvýšení ZK částku ocenění jmění dle posudku znalce. Rozdíly hodnot vzniklé mezi rozvahovým dnem ocenění jmění a rozhodným dnem jsou odděleny a představují tzn. „ztrátu z fúze“. K vykázání ztráty z fúze slouží další položka a to A.II.2.5 Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací.

Ačkoliv se v obou případech jedná o tentýž ekonomický případ (spojení společností sloučením), účetně je zachycen odlišně podle typu zvolené formy fúze, resp. podle variantního stanovení rozhodného dne fúze. (Skálová, 2015, str. 61) Česká účetní legislativa v tomto případě nectí pravidlo přednosti obsahu před formou a je ohýbána právním systémem (obchodním právem). Dvojí zachycení věcně totožné hospodářské operace může vést k nižší míře srozumitelnosti a vypovídací schopnosti účetnictví a z tohoto důvodu by k němu nemělo docházet.

Příklad 2 Účetní zachycení rozdílu z ocenění při přeměnách obchodních korporací

K 31.12.X1 je zpracována konečná rozvaha a na jejím základě je zpracován též posudek znalce ocenění jmění pro účely fúze. Reálná hodnota aktiv činí 9.000 Kč, reálná hodnota závazků pak 2.000 Kč. Individuálně přeceněné položky aktiv mají hodnotu 5.500 Kč u staveb a 2.500 Kč u zásob. Rozhodným dnem fúze však je až 30.6.X2. V mezidobí došlo k prodeji všech zásob v hodnotě 2.200 Kč. Pro

¹⁵ SKÁLOVÁ, J. Účetní a daňové souvislosti přeměn obchodních společností. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-699-0

zjednodušení bude aplikována pouze metoda goodwillu. Původní majetkovou a kapitálovou strukturu k 31.12.X1 znázorňuje rozvaha před přeceněním, která počítá s oceněním v historických cenách (ocenění dle posudku znalce se do konečné rozvahy nepromítne).

Rozvaha před přeceněním jmění zanikající korporace			
Stavby	5 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
Oprávký ke stavbám	- 1 000 Kč	Oceň. roz. z přec. při přem.	- Kč
Zásoby	2 000 Kč	Závazky	2 000 Kč
Aktiva celkem	6 000 Kč	Pasiva celkem	6 000 Kč

Vzhledem ke skutečnosti, že došlo mezi dnem ocenění a rozhodným dnem k prodeji zásob, je třeba vyčíslit změnu. Zprvč byl realizován výnos v hodnotě 2.200 Kč, dále byly vyskladněny zásoby v pořizovací ceně 2.000 Kč. Z těchto transakcí tedy plyne zisk ve výši 200 Kč. Část oceňovacího rozdílu, která souvisela se zásobou, musí být korigována přes položku „Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací“. V tomto případě ve výši 500 Kč (původní ocenění 2.000 Kč, individuální ocenění dle posudku znalce 2.500 Kč).

Rozvaha k rozhodnému dni fúze			
Goodwill	1 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
Stavby	5 500 Kč	Oceň. roz. z přec. při přem.	3 000 Kč
Oprávký ke stavbám	- Kč	Roz. z oceň. při přeměnách	- 500 Kč
Zásoby	- Kč	Hospodářský výsledek b.o.	200 Kč
Peněžní prostředky	2 200 Kč	Závazky	2 000 Kč
Aktiva celkem	8 700 Kč	Pasiva celkem	8 700 Kč

Nástupnická účetní jednotka převezme k rozhodnému dni do své zahajovací rozvahy výše uvedené položky zanikající účetní jednotky v novém ocenění.

Poslední položkou v rámci rozdílů z přeměn společností je řádek rozvahy A.II.2.4 Rozdíly z přeměn obchodních korporací. Zde se zachycují účetní transakce, které vyplývají z rozdílného ocenění vzájemných pohledávek a závazků zúčastněných společností. Jde například o:

- rozdíl mezi hodnotou pohledávky jedné a hodnotou závazku druhé zúčastněné společnosti,
- opravnou položku k zaniklé pohledávce oproti závazku evidovanému u druhé zúčastněné společnosti,

- opravnou položku k zaniklým podílům či akciím, které byly vyloučeny do vlastního kapitálu. (Skálová, 2015, str. 74)

Příklad 3 Účetní zachycení vypořádání vzájemných pohledávek a závazků zúčastněných společností

Společnost A nabyla koupí pohledávku za společností B oceněnou pořizovací cenou v hodnotě 1.000 Kč. Nominální hodnota závazku (pohledávky) u společnosti B však činí 1.500 Kč. Společnost A i B fúzí sloučením, přičemž společnost B je nástupnickou společností, společnost A zaniká. Rozvahy obou společností před rozhodným dnem fúze:

Rozvaha společnosti A			
Pohledávka vůči B	1 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
Bankovní účet	3 000 Kč		
Aktiva celkem	4 000 Kč	Pasiva celkem	4 000 Kč

Rozvaha společnosti B			
Bankovní účet	5 500 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
		Závazek vůči A	1 500 Kč
Aktiva celkem	5 500 Kč	Pasiva celkem	5 500 Kč

V rozhodný den fúze jsou vzájemné pohledávky a závazky započteny, přičemž v tomto případě jsou oceněny v různých hodnotách. Rozdíl hodnoty pohledávky společnosti A vůči B a závazku společnosti B vůči A se vykáže jako „Rozdíly z přeměn obchodních korporací“.

Rozvaha společnosti B po fúzi			
Bankovní účet	8 500 Kč	Základní kapitál	8 000 Kč
		Rozdíly z přeměn obch. korp.	500 Kč
Aktiva celkem	8 500 Kč	Pasiva celkem	8 500 Kč

Rozdíl ve výši 500 Kč, který představuje úsporu společnosti B vzniklou díky sloučení obou společností, je vykázan na samostatném řádku rozvahy. Prostředky vázané na položce „Rozdíly z přeměn obchodních korporací“ pak mohou být použity dle rozhodnutí valné hromady k libovolným účelům, mj. i k výplatě prostředků z jiných vlastních zdrojů společnosti společníkům.

2.3 Fondy ze zisku

A.III. Fondy ze zisku představují položky vlastního kapitálu vytvářené ze zisku běžného období po zdanění; spadají tedy do zadržených kumulovaných výtěžků společnosti. Tvorba těchto fondů, přiděly do nich, jejich specifikace a účel jsou v kompetenci účetní jednotky (dobrovolné fondy); z části jsou regulovány ZOK (zákonné fondy, typicky rezervní fondy). Dobrovolné fondy se dále člení na fondy statutární, jež jsou upraveny v korporátních předpisech (společenská smlouva, stanovy, aj.) a rozhodující slovo o jejich využití má nejvyšší orgán společnosti, a ostatní fondy. Je-li tvorba statutárních fondů upravena korporátními předpisy, je jejich následná tvorba povinná dle požadavků těch předpisů, a to až do jejich zrušení, nebo změny na základě rozhodnutí valné hromady. Ostatní fondy jsou tvořeny dle aktuálních hospodářských potřeb korporace a spadají do kompetence statutárních orgánů korporace. (Vejvoda, 2015)

2.3.1 Ostatní rezervní fondy

Od rekonstrukce českého práva v roce 2014 již nemají účetní jednotky zákonnou povinnost tvorby zákonných rezervních fondů na úhradu ztráty budoucích období tak, jak tomu bylo v minulosti. Rezervní fond určený ke krytí ztráty, je-li účetní jednotkou dobrovolně tvořen, se řadí spíše mezi statutární fondy, jelikož je tvořen na základě rozhodnutí statutárního orgánu společnosti.

Na položce Ostatní rezervní fondy se tak vykazují především tzv. zvláštní rezervní fondy tvořené povinně na základě ZOK a jiných předpisů. Tyto fondy zabraňují erozi vlastního kapitálu společnosti, a to ve dvou konkrétních situacích:

- a) při nabývání vlastních akcií společnosti (§ 316-317),
- b) při upisování, nabývání nebo zastavení akcií ovládající osoby ovládanou osobou (§ 318),
- c) při poskytnutí finanční asistence třetí osobě (§ 311).¹⁶

V prvním případě nemusí být rezervní fond tvořen, jelikož nabyté vlastní akcie se v ČR nevykazují jako aktivní položka, nýbrž jako snížení základního kapitálu v pasivech účetní jednotky.¹⁷ Vlastní kapitál, ani bilanční suma není

¹⁶ Finanční asistenci upravuje § 41 ZOK – jedná se o poskytnutí půjčky, zálohy či zajištění společností nabyvateli podílů (akcií) společnosti.

¹⁷ Tvorba zvláštního rezervního fondu na vlastní akcie dle § 316 ZOK by byla aktuální pouze v případě změny účetní metodiky či nerespektování její současné úpravy.

nahodnocena. Tvořen však již je při upsání, nabytí nebo zastavení akcií ovládající osoby. Proč mají obchodní korporace tuto povinnost? Ovládaná osoba (dceřiná společnost) jedná na pokyn ovládající osoby (mateřské společnosti). V případě, že by upsala, nabyla, nebo zastavila akcie mateřské společnosti, mělo by to tytéž důsledky, jako kdyby akcie nabyla sama mateřská společnost. Na takové jednání je tedy nahlížet jako na nabývání vlastních akcií (Dědič, 2012, str. 211). A vzhledem k tomu, že akcie mateřské společnosti jsou dceřinou společností vykázány v aktivech jako jakýkoliv jiný CP, musí být tvořen zvláštní rezervní fond. Dále se rezervní fond tvoří při poskytnutí tzv. finanční asistence na nákup podílů společnosti, kdy společnost poskytuje nabyvateli akcií společnosti na jejich nákup úvěr. Společnost však nákup svých vlastních akcií nepřímo financuje, čímž je uměle navyšován základní kapitál (hovoří se zde o fiktivním kapitálu). Z toho důvodu je tvořen zvláštní rezervní fond, který prostřednictvím § 350 ZOK o hodnotu rezervního fondu snižuje strop pro výplatu vlastních zdrojů společníkům obchodní korporace.

Zvláštní rezervní fond může být tvořen např. z nerozděleného zisku minulých let, výsledku hospodaření běžného období i jiných účelově nevázaných fondů. Fond je čerpán při pominutí důvodů pro jeho držení (celkové splacení, nebo dílčí splátka poskytnutého úvěru).

Příklad 4 Poskytnutí finanční asistence (půjčky) na nákup vlastních akcií společnosti

Společnost se rozhodla pro prodej vlastních akcií s tím, že zájemci nabídne při koupi finanční asistenci ve formě půjčky 1.000 Kč. Půjčka je bezúročná. Aktuální tržní cena akcií se rovná nominální hodnotě.

Rozvaha před prodejem akcií			
Dlouhodobý majetek	8 000 Kč	Základní kapitál	10 000 Kč
Zásoby	4 000 Kč	Vlastní akcie	-1 000 Kč
Pohledávky	2 000 Kč	Nerozdělený zisk min. let	2 000 Kč
Peněžní prostředky	5 000 Kč	Výsledek hosp. ve schval. říz.	5 000 Kč
		Obchodní závazky	3 000 Kč
Aktiva celkem	19 000 Kč	Pasiva celkem	19 000 Kč

Účetní případ	MD	DAL	Částka
Poskytnutí půjčky na nabytí akcií společnosti	Dlouhodobá půjčka	Bankovní účet	1 000 Kč
Prodej vlastních akcií jiné společnosti	Pohledávky z prodaných akcií	Vlastní akcie	1 000 Kč
Tvorba zvláštního rezervního fondu na finanční asistenci	Nerozdělený zisk minulých let	Zvláštní rezervní fond	1 000 Kč
Úhrada prodaných akcií	Bankovní účet	Pohledávky z prodaných akcií	1 000 Kč

Rozvaha po prodeji akcií			
Dlouhodobý majetek	8 000 Kč	Základní kapitál	10 000 Kč
Dlouhodobá půjčka	1 000 Kč	Zvláštní rezervní fond	1 000 Kč
Zásoby	4 000 Kč	Nerozdělený zisk min. let	1 000 Kč
Pohledávky	2 000 Kč	Výsledek hosp. ve schval. říz.	5 000 Kč
Peněžní prostředky	5 000 Kč	Obchodní závazky	3 000 Kč
Aktiva celkem	20 000 Kč	Pasiva celkem	20 000 Kč

Zvláštní rezervní fond musí být vytvořen z jakýchkoli dostupných disponibilních zdrojů společnosti. V tomto případě se jednalo o Nerozdělný zisk minulých let. Rezervní fond může být rozpouštěn postupně se splácením poskytnuté půjčky.

Zdroj: VEJVODA, M. Vlastní kapitál obchodních korporací, bakalářská práce. 2015. Mladá Boleslav: Škoda Auto Vysoká škola.

2.3.2 Statutární a ostatní fondy

Statutární a ostatní fondy jsou tvořeny dobrovolně na základě korporátních předpisů účetních jednotek nebo na základě rozhodnutí statutárního orgánu. Jejich tvorba je v rukou společnosti a měla by být upravena v interních dokumentech korporace. Pro tvorbu neexistuje žádný legislativní titul. Typicky se jedná o sociální, kulturní a dobrovolné rezervní fondy, fondy odměn a další.

Fondy se tvoří z nerozděleného zisku minulých let, výsledku hospodaření běžného období i jiných účelově nevázaných fondů. Čerpání fondů se pak provádí ve prospěch majetkových a závazkových účtů.

2.4 Výsledek hospodaření minulých let

Zisky minulých účetních období, se kterými nebylo v minulosti nikterak naloženo, a nebyl jim účetní jednotkou přidělen konkrétní účel, jsou akumulovány na položce A.IV. Výsledek hospodaření minulých let. Do této skupiny se řadí zaprvé Nerozdělený zisk a Neuhrazená ztráta minulých let, přičemž se jedná o zdroje

společnosti, které v minulosti prošly hospodářským výsledkem, ale nebylo s nimi v rámci procesu rozdělování zisku, nebo uhrazení ztráty nijak naloženo.

Zadruhé sem pak patří unikátní položka A.IV.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let, která zachycuje hodnoty, které sice hospodářským výsledkem v minulých letech neprošly, ale projít měly. Jedná se o zachycení účetních chyb, rozdílů ze změn účetních metod a další podobné skutečnosti.

2.4.1 Nerozdělený zisk minulých let

Nerozdělený zisk minulých let je kumulativní položkou vlastního kapitálu, do níž na základě rozhodnutí valné hromady vstupují části hospodářských výsledků minulých let, se kterými nebylo jinak naloženo (tvorba fondů ze zisku, zvýšení ZK, výplata podílů na zisku, atd.). Účetní jednotka má zákonnou povinnost do konce následujícího období vynulovat položku A.V.1 Výsledek hospodaření běžného účetního období a hodnotu tohoto zdroje v rámci VK přesunout na položku „Nerozděleného zisku minulých let“. Tato položka není nijak vázaná, se zdroji na ní zachycenými lze libovolně nakládat, avšak pouze na základě řádného rozhodnutí valné hromady. Lze jej použít na zvýšení základního kapitálu společnosti, doplnění fondů ze zisku, vypořádání neuhrazené ztráty minulých let, výplatu podílů na zisku, aj.

2.4.2 Neuhrazená ztráta minulých let

Zrcadlově obrácenou položkou k nerozdělenému zisku minulých let je A.IV.2 Neuhrazená ztráta minulých let. Převádí se sem nevypořádaný výsledek hospodaření (ztráta) běžného období nejpozději k rozvahovému dni následujícího účetního období. Možnosti čerpání jsou totožné s předcházející položkou vlastního kapitálu.

2.4.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let

Relativně novou (od roku 2013), avšak z hlediska vypovídací schopnosti účetní závěrky nepochybně důležitou položkou vlastního kapitálu je „Jiný výsledek hospodaření minulých let“.

Poslední položka, která byla navíc do rozvahy zařazena až novelizací VPÚ k 1. 1. 2013 a její použití stále ještě nebylo podrobena letité praxi, má nemalý význam na naplnění zásady věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví,

Dle § 15 VPÚ je položka využita pouze k zachycení tří specifických účetních situací:

- a) oprav chyb účtování¹⁸ o nákladech a výnosech minulých účetních období, pokud jde o významné částky,
- b) rozdílů vzniklých změnami účetních metod dle zákona či vnitřních účetních předpisů dané jednotky,
- c) odložené daně v 1. roce jejího účtování, a to ve výši zjištěné hodnoty, která se váže k předcházejícím účetním obdobím. (Vejvoda, 2015)

Ani jedna z výše uvedených ekonomických skutečností časově a věcně nesouvisí s běžným účetním obdobím, a proto nesmí ovlivnit hospodářský výsledek běžného období. Naopak by měly být zachyceny tak, aby dopad na běžné období byl totožný (nebo alespoň podobný), jako kdyby z věcného a časového hledisky byly účetní případy zachyceny v době svého reálného vzniku (v minulých obdobích), o němž účetní jednotka však v té chvíli nevěděla a nemohla ho předpokládat.

Veškeré výše popsané účetní případy se namísto zachycení na vhodné nákladové a výnosové účty zachytí právě na položku A.IV.3., tedy mimo výsledek hospodaření, ale s přímým dopadem do vlastního kapitálu společnosti. Díky tomu je fakticky dodržena zásada věcné a časové souvislosti nákladů a výnosů, jelikož účetní případ neovlivní výsledek hospodaření toho období, se kterým nesouvisí.

Skálová doporučuje, aby položka Jiného výsledku hospodaření byla vždy v rámci schválení řádné účetní závěrky vynulována přesunem její hodnoty na položku „Nerozdělený zisk“, nebo „Neuhrazená ztráta“, a položka tak podávala každé období novou informaci. Tím by bylo dosaženo vyšší vypovídací schopnosti než v případě vykazování sumárních hodnota za více období. Přeúčtování stavu minulého období se může provést do Nerozděleného zisku minulých let.¹⁹

2.5 Výsledek hospodaření běžného účetního období

Posledními položkami vlastního kapitálu jsou A.V.1 Výsledek hospodaření běžného účetního období a A.V.2 Rozhodnuto o zálohové výplatě podílu na zisku. Položka výsledku hospodaření je naplněna na konci účetního období při účetní

¹⁸ Účetní chybou se rozumí nejen chybná hodnota či účet, ale také neúčtování o účetní operaci, která věcně a časově s daným obdobím souvisela.

¹⁹ SKÁLOVÁ, Jana. Jiný výsledek hospodaření v účetní závěrce za rok 2013. TPA Horwath. [online]. 13.10.2014 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.tpa-horwath.cz/cs/c/publikace-novinky/novinky/jiny-vysledek-hospodareni-v-ucetni-zaverce-za-rok-2013>

uzávěrce převodem konečných stavů nákladových a výnosových účtů. V následujícím účetním období je výsledek hospodaření na základě rozhodnutí valné hromady vypořádán (nejpozději do konce následujícího účetního období) a to buď převodem na jiné položky v rámci vlastního kapitálu (výše vlastního kapitálu je neměnná), nebo výplatou podílů na zisku společníkům, čímž se snižuje hodnota vlastního kapitálu.

Zápornou korektivní položkou výsledku hospodaření je od 1. 1. 2014 nová položka A.V.2 Rozhodnuto o zálohové výplatě podílu na zisku, na kterém jsou vykázány podíly na zisku, o nichž bylo rozhodnuto před koncem účetního období (na základě mezitímní účetní závěrky). Přiznání podílů na zisku je při sestavení účetní závěrky vykázáno s mínusovým znaménkem a koriguje dosažený hospodářský výsledek. Na základě rozhodnutí valné hromady a schválení řádné účetní závěrky, je položka zúčtována proti výsledku hospodaření.

Se ziskem kapitálových společností je nedílně spojeno vyplácení podílů na zisku, které je z důvodu ochrany věřitele společnosti státem omezováno. Společnosti musí při výplatě podílů na zisku (nebo jiných zdrojů z vlastního kapitálu) dodržet dvě (s.r.o.), resp. tři (a.s.) podmínky:

- Obchodní korporace nesmí vyplatit zisk nebo prostředky z jiných vlastních zdrojů, ani na ně vyplácet zálohy, pokud by si tím přivodila úpadek podle jiného právního předpisu. (§ 40, odst. 1 ZOK)
- Částka k rozdělení mezi společníky nesmí překročit výši hospodářského výsledku posledního skončeného účetního období zvýšenou o nerozdělený zisk z předchozích období a sníženou o ztráty z předchozích období a o příděly do rezervních a jiných fondů v souladu s tímto zákonem a společenskou smlouvou/stanovami. (§ 161, odst. 4 ZOK, § 350, odst. 2 ZOK – týká se pouze výplat podílů na zisku, nikoliv prostředků z jiných vlastních zdrojů)²⁰
- Společnost nesmí rozdělit zisk ani jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto

²⁰ Nový občanský zákoník. Výkladové stanovisko č. 25 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014. [online]. 02.08.2016 [cit. 2016-08-02]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko_25.pdf

rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle tohoto zákona nebo stanov rozdělit mezi akcionáře. (§ 350, odst. 1 ZOK – pouze a.s.)

Analýzou jednotlivých restriktivních ustanovení ZOK pro výplatu vlastního kapitálu společníkům lze konstatovat, že si společnost nesmí výplatou vlastních zdrojů přivodit úpadek dle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení. Současně se výplatou podílů na zisku, nebo výplatou jiných vlastních zdrojů nesmí snížit hodnota vlastního kapitálu pod hodnotu upsaného základního kapitálu zvýšeného o účelově vázané fondy, které nelze rozdělit mezi společníky. To však platí pouze pro a.s., na s.r.o. tento nárok kladen není, tudíž může výplatou prostředků z vlastního kapitálu dojít ke snížení vlastního kapitálu pod úroveň zákonem garantovaných položek (základní kapitál, rezervní fondy, aj.).

3 Struktura vlastního kapitálu obchodních společností ve Slovenské republice

Slovenská republika upravuje podvojný účetnictví zákonem č. 431/2002 Z. z., o účetnictví (dále jen „ZoÚ“), na který navazují prováděcí předpisy, kterými jsou tzv. Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. Podvojný účetnictví podnikatelských subjektů je upraveno Opatreniem zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva (dále jen „OpZoÚ“). Prováděcí předpis zpodbobňuje a rozvádí obecnou úpravu ZoÚ a obsahuje rovněž postupy účtování účetních jednotek (účetní standardy). Ani ZoÚ, ani OpZoÚ však neupravuje podrobnosti a rozsah řádné účtové závěrky, tedy ani strukturu vlastního kapitálu. Struktura a obsahové vymezení účetní závěrky je upraveno druhým opatřením a sice opatreniem z 3. decembra 2014 č. MF/23377/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu (dále jen „OÚZ“). OÚZ obsahuje rovněž vzor účtové závěrky. Analogicky jako u předešlé kapitoly je i v kapitole o vlastním kapitálu Slovenské republiky sledována struktura vlastního kapitálu velké účetní jednotky, která má následující členění:

A. Vlastní kapitál

A.I. Základní kapitál

A.I.1. Základní kapitál

A.I.2. Změny základního kapitálu (+/-)

A.I.3. Pohledávky za upsaný vlastní kapitál (-)

A.II. Emisní ážio

A.III. Ostatní kapitálové fondy

A.IV. Zákonné rezervní fondy

A.IV.1. Zákonný rezervní fond

A.IV.2. Rezervní fond na vlastní akcie a vlastní podíly

A.V. Ostatní fondy ze zisku

A.V.1. Statutární fondy

A.V.2. Ostatní fondy

A.VI. Oceňovací rozdíly z přecenění

A.VI.1. Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků (+/-)

A.VI.2. Oceňovací rozdíly z kapitálových účastí (+/-)

A.VI.3. Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení (+/-)

A.VII. Výsledek hospodaření minulých let

A.VII.1. Nerozdělený zisk minulých let

A.VII.2. Neuhrazená ztráta minulých let (-)
A.VIII. Výsledek hospodaření za účetní období po zdanění (+/-)

Podnikání obchodních společností ve Slovenské republice upravuje zákon číslo 513/1991 Zb., obchodný zákonník (dále jen „ObZ“). Slovenská republika nevyužívá pojmu obchodní korporace. Slovenský ObZ z roku 1991 má obdobnou strukturu jako v České republice starý obchodní zákoník (taktéž 513/1991 Sb.). Upravuje jak korporátní právo, tak i obchodně-závazkové vztahy. Právní specifika podnikání společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti ve Slovenské republice dokresluje níže uvedený přehled.

KAPITÁLOVÁ SPOLEČNOST	S.R.O.	A.S.
nejmenší počet zakladatelů	jeden	jedna právnická, nebo dvě fyzické osoby
největší počet zakladatelů	50	neomezeně
zákaz řetězení	ano	ne
účast společníka ve více společnostech	max. tři jednočlenné s.r.o.	neomezeně
hodnota nejmenšího možného vkladu	750 €	není určena
minimální výše základního kapitálu	5 000 €	25 000 €
nepeněžní vklady	ano, musí být splaceny před vznikem	ano, musí být splaceny před vznikem
počet hlasů ke vkladu	poměrný	poměrný
počet podílů na společníka	jeden	neomezený
ručení společníka za závazky společnosti	do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v OR	neručí
možnost uhrazovací povinnosti	ano, do 50 % ZK	ne
založení	společenská smlouva/zakladatelská listina	společenská smlouva/zakladatelská listina + přijetí stanov
rozsah splacení vkladů při vzniku	30 % každého peněžitého vkladu, celkově 50 % ZK + veškeré nepeněžité vklady ²¹	30 % nominální hodnoty akcií + veškeré nepeněžité vklady
doba na doplacení vkladů	nejvýše do 5 let od vzniku	nejvýše do 1 roku od vzniku
orgány	valná hromada, jednatel, dozorčí rada (není povinná) + další orgány dle stanov	valné hromada, představenstvo, dozorčí rada + další orgány dle stanov
povinnost rezervního fondu	ano	ano
zákonná povinnost tvorby rezervního fondu již při vzniku	ne, až ze zisku	ano, min. 10 % ZK
výše rezervního fondu	min. 5 % ze zisku každý rok, celkově min. 10 % ZK	min. 10 % ze zisku každý rok, celkově min. 20 % ZK
vyplácení záloh podílů na zisku	ne	ne

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 2 – Porovnání parametrů s.r.o. a a.s. ve Slovenské republice k 1.1.2016

²¹ Při založení jediným společníkem musí být splacen celý ZK.

3.1 Základní kapitál

Stejně jako v České republice je i na Slovensku první položkou vlastního kapitálu položka A.I. Základní kapitál. V SR se na této položce vykazuje hodnota skutečně vloženého základního kapitálu. Nejedná se o hodnotu ZK zapsanou v OR, ale o skutečnou výši ZK po korigování změn základního kapitálu a nesplacené části ZK (pohledávek za upsaný ZK).

Hodnotu ZK zapsaného v OR vyjadřuje až položka A.I.1. Základní kapitál. Následující složka A.I.2. Změny základního kapitálu funguje stejně jako v České republice a zachycují se na ní změny ZK dosud nezapsané v OR.²² A konečně poslední A.I.3. Pohledávky za upsaný vlastní kapitál zobrazuje dosud neuhrazené pohledávky za upsaný vlastní (základní) kapitál společníků obchodní společnosti.

3.1.1 Základní kapitál během založení obchodní korporace

Obchodné spoločnosti sa zakladajú spoločenskou zmluvou, zakladateľskou zmluvou alebo zakladateľskou listinou. Zakladateľmi všetkých obchodných spoločností môžu byť fyzické osoby a právnické osoby. (Melicherová, 2012, str. 21)²³

Fyzická osoba může být na Slovensku jediným společníkem nejvýše ve třech společnostech s ručením omezeným. Dále jednočlenná obchodní společnost nemůže být jediným zakladatelem, nebo jediným společníkem jiné společnosti (zákaz řetězení). Počet společníků s.r.o. je omezen na 50.

Minimální výše základního kapitálu s.r.o. je 5 000 €, hodnota vkladu jednoho společníka pak nejméně 750 €. U akciové společnosti pak analogicky 25 000 €, minimální vklad jednoho společníka není omezen, odpovídá nominální hodnotě vydané akcie.

Společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku. V den zápisu je společnost povinna sestavit Otvírací (Zahajovací) rozvahu. Celá výše základního kapitálu zapsaná do OR je vykázána na položce A.I.1 Základní kapitál bez ohledu na to, zda byla také celá splacena společníky. Nesplacená část základního kapitálu je zachycena v pasivech jako korektivní položka ZK snižující výši vlastního kapitálu na řádku A.I.3 Pohledávky za upsaný vlastní kapitál.

²² § 25 OpZoÚ

²³ MELICHEROVÁ, M., Základné imanie obchodných spoločností, diplomová práca. Bankovní institut vysoká škola Praha. Banská Bystrica. 89 str. 2012

3.1.2 Zvyšování a snižování základního kapitálu

Při následných změnách základního kapitálu – jak při zvyšování, tak i při snižování – se postupuje analogicky jako v případě účtování a vykazování dle legislativy České republiky, a to při respektování účetních odlišností vyložených ostatních podkapitolách této kapitoly, které přímo nesouvisí se změnami základního kapitálu.

3.1.3 Pohledávky za upsaný vlastní kapitál

Hodnota dosud nesplacených upsaných vkladů společníků je zachycena jako korektivní položka vlastního kapitálu Pohledávky za upsaný vlastní kapitál snižující v rozvaze hodnotu základního kapitálu. Položka obsahuje rozdíl mezi dosud nesplacným emisním kurzem akcií (nominální hodnota + emisní ážio) a již splacenou částí vkladů. Za takových podmínek tedy může dojít k situaci, kdy položka nezachycuje pouze nesplacenou nominální hodnotu podílů, nýbrž také část nesplaceného emisního ážia (nebo zákonného rezervního fondu, který je z ážia u a.s. povinně tvořen). Avšak k takovému stavu může dojít pouze za situace, kdy je zvyšován ZK, a navíc v mezidobí úpisu nových vkladů a zápisu zvýšení ZK do OR nastane rozvahový den. V případě založení společnosti je obdobná situace vyloučena, jelikož před vznikem společnosti musí být splaceno celé emisní ážio.²⁴

Avšak není zcela správné, aby poměrná část nesplaceného vkladu související s emisním ážiem (rezervním fondem) snižovala ZK, jelikož s ním fakticky nesouvisí. Věcně souvisí s emisním ážiem (rezervním fondem) a bylo by tedy na místě vykazování části Pohledávky za upsaný vlastní kapitál jako korektivní položky právě proti Emisnímu ážiu, popř. Zákonnému rezervnímu fondu. Aby bylo dosaženo maximální vypovídací schopnosti bylo by současně vhodné přejmenování položky Pohledávky za upsaný vlastní kapitál na „Pohledávky za upsaný základní kapitál“. Na této položce by se pak měla vykazovat jen poměrná část pohledávky za upsaný ZK (bez poměrné části pohledávky za emisní ážio).

²⁴ FARKAŠ, R. str. 81

3.2 Emisní ážio

Emisní ážio je v ObZ zmiňované pouze u akciové společnosti a definované stejně jako v ČR. Vzniká z rozdílu emisní hodnoty a nominální hodnoty upsané akcie, nebo hodnoty vkladů. Akciové společnosti na Slovensku jsou však povinny již při svém založení vydávat emise akcií s emisním ážiem. Děje se tak ze zákonné povinnosti a.s. vytvářet zákonný rezervní fond již při vzniku společnosti ve výši 10 % ze ZK (§ 217 ObZ). Potřebný kapitál tak musí být vybrán před okamžikem vzniku společnosti, ideálně jako součást emisní hodnoty akcie. Část emisního ážia, která se vztahuje k tvorbě zákonného rezervního fondu, nebude vykázána na položce A.II. Emisní ážio, nýbrž na řádce A.IV.1. Zákonný rezervní fond. Až zbylá částka emisního ážia (po vytvoření zákonného rezervního fondu) je vykázána jako Emisní ážio.

Příklad 5 Tvorba rezervního fondu z emisního ážia při vzniku společnosti

Byla založena akciová společnost. Nominální cena akcie 100 tis. Kč, celkem vydáno 10 ks akcií. Emisní hodnota činí 130 tis. Kč / ks. Akciová společnost musí ze zákona vytvořit již při svém vzniku, a to ve výši 10 % ze základního kapitálu, který bude činit 1 mil. Kč.

Účetní případ	MD	DAL	Částka
Založení akciové společnosti	Pohledávky za upsaný ZK	Změny ZK	1 000 Kč
Emisní ážio	Pohledávky za upsaný ZK	X	300 Kč
z toho 10 % ZK vztahujících se k povinné tvorbě rez. fondu	X	Rezervní fond	100 Kč
zbytek vykázán jako emisní ážio	X	Emisní ážio	200 Kč
Splacení EÁ, RF a ZK	Bankovní účet	Pohledávky za upsaný ZK	1 300 Kč
Vznik a.s. (zápis do OR)	Změny ZK	Základní kapitál	1 000 Kč

Rozvaha akciové společnosti			
Peněžní prostředky	1 300 Kč	Základní kapitál	1 000 Kč
		Emisní ážio	200 Kč
		Rezervní fond	100 Kč
Aktiva celkem	1 300 Kč	Pasiva celkem	1 300 Kč

Pro společnost s ručením omezeným není emisní ážio v legislativě SR zmiňováno, avšak i tak může dle odborné literatury vznikat. Je-li hodnota nepeněžního vkladu vyšší než hodnota nabývaného podílů, může zbytek tvořit emisní ážio. (Farkáš, 2012) Použití emisního ážia na Slovensku je obdobné jako v České republice.

3.3 Ostatní kapitálové fondy

Na položce A.III. Ostatní kapitálové fondy jsou účtovány a vykazovány totožné položky jako v obdobné položce struktury VK České republiky A.II.2.1 Kapitálové fondy. Podmínky nakládání se zdroji zachycenými na „Ostatních kapitálových fondech“ se také neliší.

3.4 Zákonné rezervní fondy

Položka A.IV. Zákonné rezervní fondy jsou tvořeny na základě ObZ. Zajímavostí je, že v závislosti na formě tvorby fondů je v rámci účetní jednotky účtováno buď ve prospěch účtu Zákonný rezervní fond z kapitálových vkladů, nebo ve prospěch účtu Zákonný rezervní fond. V prvním případě se fond tvoří vklady společníků nad rámec základního kapitálu (nesplacený vklad do rezervního fondu by byl vykázán jako položka A.I.3. Pohledávky za upsaný vlastní kapitál)²⁵. Ve druhé situaci je fond tvořen z vykázaných zisků minulých let, nebo účelově nevázaných fondů. Účetní zachycení tedy odděluje část rezervního fondu tvořeného kapitálově (externě) od části, která je tvořena ze zisku (interně). Nezávisle na formě účetního zachycení je však rezervní fond v rozvaze vykázán sumárně za oba dva typy financování (externí i interní).

3.4.1 Zákonný rezervní fond

ObZ ukládá obchodním korporacím povinnost tvorby zákonného rezervního fondu. Společnost vytváří již při svém vzniku rezervní fond ve výšce 10 % základního kapitálu (s.r.o. při vzniku nemusí rezervní fond tvořit). Dále každoročně fond doplňuje ve výši min. 10 % čistého zisku vyčísleného v účetní závěrce (5 % v případě s.r.o.) až do úhrnné výše rezervního fondu 20 % základního kapitálu (10 % v případě s.r.o.). Zákonný rezervní fond lze využít pouze ke krytí vykázané ztráty společnosti. V případě, že není fond vytvořen v souladu se zákonem, není přípustné vyplácení podílů na zisku.

²⁵ I zde platí obdobná připomínka jako v kapitole 3.1.3 Pohledávky za upsaný vlastní kapitál

3.4.2 Rezervní fond na vlastní akcie a vlastní podíly

Podle § 161d ObZ musí a.s. i s.r.o. vytvořit zvláštní rezervní fond v případě, kdy vykáže v aktivech společnosti vlastní akcie, a to v totožné hodnotě. Dále musí a.s. vytvořit rezervní fond v případě upsání, nabytí nebo zastavení akcií ovládající osoby (§ 161f). S.r.o. takovou povinnost nemá. Vzhledem k tomu, že slovenské účetní předpisy vyžadují vykazovat i vlastní akcie v krátkodobých aktivech, je nezbytné zvláštní rezervní fond vytvořit vždy. Vykázání zvláštního rezervního fondu na vlastní akcie, který nemůže být rozdělen mezi akcionáře, zabraňuje vlastníkům společnosti nadměrné přiznání podílů na zisku tím, že je třeba jej vytvořit z jiného disponibilního zdroje vlastního kapitálu, který následně nelze rozdělit. Rezervní fond v kontextu § 179, odst. 4 ObZ tak tvoří určitou „základku“ vlastního kapitálu.²⁶ Fond je rozpuštěn v případě převodu vlastních akcií na třetí osobu, popř. jejich zničením a snížením základního kapitálu společnosti. Rozpuštění se provede opačným účetním zápisem než tvorba fondu. Fond může být tvořen z jakýchkoliv volných vlastních zdrojů korporace, které nejsou účelově vázány.

3.5 Ostatní fondy ze zisku

Také položka A.5. Ostatní fondy ze zisku odpovídá svým obsahem a účetními metodami položce struktury vlastního kapitálu České republiky A.3. Fondy ze zisku.

3.6 Oceňovací rozdíly z přecenění

Položka vlastního kapitálu A.VI. Oceňovací rozdíly z přecenění se zakládá celkově ze tří podsložek:

1. A.VI.1. Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků (+/-)
2. A.VI.2. Oceňovací rozdíly z kapitálových účastí (+/-)
3. A.VI.3. Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení (+/-)

První položka z větší části svým obsahem odpovídá české položce A.II.2.2 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků (viz níže). Na druhou položku „Oceňovací rozdíly z kapitálových účastí“ se již od konce roku 2009 neúčtuje. Třetí položka pak opět z větší části odpovídá řádce české rozvahy A.II.2.3 Oceňovací

²⁶ FARKAŠ, R. Vlastné imanie obchodných spoločností. 2012, str. 63

rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací. Vzhledem k tomu, že se však v SR promítají hospodářské operace vzniklé z důvodu přeměn společností odlišnými účetními zápisy, bude problematika přeměn obchodních korporací v SR dále rozebrána.

3.6.1 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků

Na řádku A.VI.1. Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků jsou vykázány dle OpZoÚ oceňovací rozdíly z těchto druhů transakcí:

1. rozdíl z přecenění cenných papírů neurčených k obchodování přeceněných reálnou hodnotou, a to pouze kladný rozdíl reálné hodnoty a původního účetního ocenění v historické ceně (§ 14/11),
2. rozdíl z přecenění cenných papírů dceřiné společnosti, nebo společnosti s podílovou účastí přeceněných metodou vlastního jmění (metoda ekvivalence), a to pouze kladný rozdíl reálné hodnoty a původního účetního ocenění v historické ceně (§ 14/12),²⁷
3. rozdíl z přecenění derivátů určených k obchodování na neveřejném trhu, nebo zabezpečovacích derivátů, přeceněných reálnou hodnotou (§14/25 a 26),
4. část odložené daňové pohledávky, nebo odloženého daňového závazku, pokud vznikla v souvislosti s účetním případem zachyceným na této položce (§ 10/15).

Kromě výše uvedených účetních případů lze na položku Oceňovacích rozdílů z přecenění majetku a závazků již jen rozpuštění těchto oceňovacích rozdílů (§ 59/7). Zákon tedy striktně vylučuje využití zdrojů zachycených na této položce k jakýmkoliv jiným účelům.

Příklad 6 Tvorba odloženého daňového závazku z titulu přecenění cenných papírů reálnou hodnotou do fondu z přecenění

Obchodní korporace eviduje v majetku realizovatelné CP, jejichž pořizovací hodnota činila 5 mil Kč. K rozvahovému dni 31.12. činí tržní (reálná) hodnota těchto CP 6 mil Kč. Rozdíl je dle účetních standardů zachycen do fondu

²⁷ V případě záporného rozdílu reálné hodnoty a původního účetního ocenění v historické ceně je tvořena opravná položka a je tak přímo ovlivněn HV společnosti.

z přecenění. Na vrub tohoto fondu je vytvořen odložený daňový závazek. V následujících obdobích je počítáno s konstantní daňovou sazbou daně z příjmů právnických osob 20 %.

Účetní případ	MD	DAL	Částka
Počáteční stav CP v pořiz. ceně	Cenný papír	X	5 000 Kč
Přecenění CP na reálnou hodnotu	Cenný papír	Fond z přecenění	1 000 Kč
Odložený daňový závazek z titulu přecenění CP na reálnou hodnotu (sazba daně 20 %)	Fond z přecenění	Odložený daňový závazek	200 Kč

Konečná rozvaha k 31.12.			
Dlouhodobé CP	6 000 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
		Fond z přecenění	800 Kč
		Odložený daňový závazek	200 Kč
Aktiva celkem	6 000 Kč	Pasiva celkem	6 000 Kč

Odložený daňový závazek je zaúčtován na vrub Fondu z přecenění, na který zároveň bylo zaúčtováno přecenění CP. Odložená daň tak na Slovensku ovlivňuje ty položky VK, na které se účtovala účetní operace, z jejíhož titulu je odložená daň účtována.

3.6.2 Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení

Přeměny společností ve Slovenské republice upravuje přímo obchodní zákoník, tedy zákon číslo 513/1991 Sb. (dále jen „ObZ“), dále ZoÚ a OpZoÚ. ObZ nabízí tři možnosti přeměn obchodních společností, a to sloučení, splynutí a rozdělení. Proces přeměn společností je prakticky obdobný jako v případě České republiky. Zanikající obchodní společnost je tedy povinna k datu sestavení účetní závěrky nechat ocenit **jednotlivé složky majetku a závazků** podle § 25, odst. 1, písm. f a § 27, odst. 1, písm. c ZoÚ. Rozdíly vzniklé mezi oceněním reálnou hodnotou a účetní hodnotou majetku se dle § 26, odst. 1 OpZoÚ zachytí následovně:

1. na účet opravných položek, je-li reálná hodnota majetku nižší než účetní hodnota tohoto majetku, vyjma majetku oceněného reálnou hodnotou dle § 27 odst. 2, písm. a) až c),
2. na účet rezerv,
3. výsledkově, nebo kapitálově na účet „Oceňovacích rozdílů z přecenění majetku a závazků“, jde-li o majetek a závazky, které se tak oceňují k rozvahovému dni,

4. v ostatních případech na účet „Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení“, předtím se však zúčtuje případná opravná položka.

Z výše uvedeného vyplývá, několik důležitých skutečností:

1. položka „Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení“ nemůže nabývat jiných než kladných hodnot. V případě, že by reálná hodnota individuálně přeceněného majetku byla nižší než jeho účetní hodnota, byla by v hodnotě záporného rozdíly vytvořena opravná položka dle prvního bodu;
2. při sloučení, splynutí a rozdělení obchodních společností nemusí vzniknout goodwill. Ten při přeměnách obchodních společností dle § 37, odst. 11 OpZoÚ vzniká pouze za předpokladu, že jsou zúčastněné společnosti kapitálově spojené, tedy jedna společnost vlastní podíly, nebo akcie druhé společnosti. V jiném případě ani vzniknout nemůže, jelikož jsou reálnou hodnotou oceňovány jednotlivé složky majetku a závazků, nikoliv podnik jako celek. Žádný „oceňovací rozdíl k nabytému majetku“, resp. „goodwill“ jako v případě ČR nevzniká.

Nástupnická účetní jednotka při sloučení se zanikající společností vyhotoví zahajovací rozvahu, ve které převezme jmění zanikající společnosti v ocenění reálnou hodnotou. Zahajovací rozvaha obsahuje i vzájemné pohledávky a závazky všech zúčastněných společností. Ty jsou vyloučeny až po otevření účetních knih nástupnické společnosti a vzniklé rozdíly jsou zachyceny na příslušné nákladové a výsledkové účty.

Příklad 7 Účetní zachycení sloučení kapitálově nepropojených podniků

Společnost A a B se domluvily na fúzi „sloučením“, kde nástupnickou společností je společnost B. Společnost A musí k rozvahovému dni ocenit majetek a závazky reálnou hodnotou. Společnosti vůči sobě evidují vzájemné pohledávky a závazky, přičemž ocenění pohledávky a závazku se liší. Ocenění jednotlivých složek majetku a jeho účetní zachycení společností A:

Účetní případ	MD	DAL	Částka
DHM (účetní hodnota 1000, RH 1300)	DHM	Oceň. roz. z přec. při sloučení	300 Kč
Dlouhodobý CP (účetní hodnota 300, RH 450)	Dlouhodobý CP	Fond z přecenění	150 Kč
Zásoby (ÚH 150, RH 100)	Tvorba opravné položky	Opravná položka k zásobám	50 Kč
Pohledávka vůči společnosti B (ÚH 200, RH 200)	Pohledávky	X	200 Kč
Závazky (ÚH 150, RH 150)	X	Závazky	150 Kč
Základní kapitál (PS: 1500)	X	Základní kapitál	1 500 Kč

Rozvaha společnosti A po přecenění majetku a závazků reálnou hodnotou

DHM	1 300 Kč	Základní kapitál	1 500 Kč
Dlouhodobý CP	450 Kč	Fond z přecenění	150 Kč
Zásoby	100 Kč	Oceň. roz. z přec. při sloučení	300 Kč
Pohledávky vůči spol. B	200 Kč	Hospodářský výsledek b.o.	- 50 Kč
		Závazky	150 Kč
Aktiva celkem	2 050 Kč	Pasiva celkem	2 050 Kč

Rozvaha společnosti B

Bankovní účet	2 500 Kč	Základní kapitál	2 000 Kč
		Závazek vůči spol. A	500 Kč
Aktiva celkem	2 500 Kč	Pasiva celkem	2 500 Kč

Společnost B je povinna zachytit v zahajovací rozvaze po sloučení i vzájemné pohledávky a závazky. Ty mohou být vyloučeny nejdříve po otevření účetních knih.

Zahajovací rozvaha společnosti B po sloučení

DHM	1 300 Kč	Základní kapitál	3 500 Kč
Dlouhodobý CP	450 Kč	Fond z přecenění	150 Kč
Zásoby	100 Kč	Oceň. roz. z přec. při sloučení	300 Kč
Pohledávky vůči spol. B	200 Kč	Hospodářský výsledek b.o.	- 50 Kč
Bankovní účet	2 500 Kč	Závazky vůči spol. A	500 Kč
		Závazky ostatní	150 Kč
Aktiva celkem	4 550 Kč	Pasiva celkem	4 550 Kč

Účetní případ	MD	DAL	Částka
Vyloučení vzájemných pohledávek a závazků	Závazky	Pohledávky	200 Kč
Zúčtování rozdílu hodnot vzájemných pohledávek a závazků	Závazky	Ostatní provozní výnosy	300 Kč

Vzájemné pohledávky a závazky jsou v SR vyloučeny až po otevření účetních knih, nikoliv ihned v zahajovací rozvaze nástupnické společnosti.

3.7 Výsledek hospodaření minulých let

Položka rozvahy A.VII. Výsledek hospodaření minulých let zahrnuje dva samostatné řádky – Nerozdělený zisk minulých let a Neuhrazená ztráta minulých let. Na obou položkách se zachycují analogicky tytéž účetní operace, které lze rozdělit na do dvou skupin:

- účetní případy při rozdělování výsledku hospodaření za účetní období,
- zvláštní účetní případy dle OpZoÚ.

Při rozdělování zisku (nebo vypořádání ztráty) běžného období je položka určena k převedení části zisku/ztráty, se kterou nebylo jinak naloženo, a to nejpozději do konce následujícího účetního období. Ve většině případů nedochází ke změně vlastního kapitálu, s výjimkou přiznání podílů na zisku.

Suma vlastního kapitálu je naopak vždy změněna za předpokladu, že je položka využita pro zachycení některé ze speciálních účetních operací dle OpZoÚ. Jedná se např. o

- významné účetní chyby minulých účetních období,
- rozdíly ze změn účetních metod a účetních zásad,
- významné změny daně z příjmů minulých let (vše § 59, odst. 13),
- rozdíl účetní a jmenovité hodnoty vlastních podílů (akcií) u nástupnické účetní jednotky, která v rozvaze vykázala vlastní podíly (akcie) a snižuje základní kapitál (§ 26, odst. 9),
- rozdíl účetní a jmenovité hodnoty vlastních podílů (akcií) při snížení ZK analogicky i v ostatních případech.²⁸

Výše uvedené situace se účtují vždy s vhodným souvztažným aktivním, nebo pasivním účtem. Položka A.VII. zde nahrazuje nákladové a výnosové účty, na které by operace byla bývala zachycena v minulých obdobích (při jejich faktickém vzniku). Uživatel účetních výkazů však z Rozvahy nemá šanci zjistit důvod změny Výsledku hospodaření minulých let, tedy ekonomický titul, na jehož základě byla změna provedena. Bližší informace by měla podat příloha účetní závěrky (slovensky „Poznámky“).

²⁸ FARKAŠ, R. str. 120

3.8 Výsledek hospodaření za účetní období po zdanění

Poslední řádek náležití v rozvaze vlastnímu kapitálu zachycuje výsledek hospodaření běžného účetního období. Ten je v rámci schválení účetní závěrky v následujícím roce vypořádán. Společnost může s výsledkem hospodaření naložit několika způsoby:

- zvýšení základního kapitálu,
- tvorba rezervních fondů,
- tvorba ostatních fondů ze zisku,
- vypořádání neuhrazené ztráty minulých let,
- převedení na nerozdělený zisk minulých let, nebo
- přiznání podílů na zisku vlastníkům společnosti.

Společnost může vyplácet podíly na výsledku hospodaření, popř. vyplácet prostředky z vlastních zdrojů, pokud splňuje následující restriktivní podmínky:

- do zrušení spoločnosti môže byť medzi akcionárov rozdelený vždy len čistý zisk znížený o prídely do rezervného fondu, prípadne ďalších fondov, ktoré spoločnosť vytvára podľa zákona, a o neuhradenú stratu z minulých období, zvýšený o nerozdelený zisk z minulých období a iné vlastné zdroje, ktorých použitie nie je v zákone ustanovené. (§ 179, odst. 3 ObZ)
- spoločnosť nemôže rozdeliť medzi akcionárov čistý zisk alebo iné vlastné zdroje spoločnosti, ak tým s prihliadnutím na všetky okolnosti spôsobí svoj úpadok, a ak vlastné imanie zistené podľa schválenej riadnej účtovnej závierky je alebo by bolo v dôsledku rozdelenia zisku nižšie ako hodnota základného imania spolu s rezervným fondom (§ 217), prípadne ďalšími fondmi vytváranými spoločnosťou, ktoré sa podľa zákona alebo stanov nesmú použiť na plnenie akcionárom, znížená o hodnotu nesplateného základného imania, ak táto hodnota ešte nie je zahrnutá v aktívach uvedených v súvahe podľa osobitného zákona. (§ 179, odst. 4 ObZ)

Společnost si výplatou vlastního kapitálu vlastníkům nesmí přivodit úpadek. Současně nesmí hodnota vlastního jmění klesnout pod sumu základního kapitálu zvýšeného o rezervní fondy a jiné účelově vázané fondy, a sníženého o hodnotu nesplaceného základního kapitálu. V praxi to znamená, že není rozhodující

upsaná výše ZK, nýbrž pouze její splacená část. § 179, odst. 5 ObZ dále výslovně zakazuje výplatu záloh podílů na zisku před skončením běžného účetního období.

4 Komparace struktury vlastního kapitálu kapitálových společností v České republice a ve Slovenské republice

Ačkoliv účetní výkaznictví České i Slovenské republiky musí z titulu členství obou zemí v EU respektovat platné směrnice EU²⁹, vykazování některých položek rozvahy (nejen vlastního kapitálu) se liší. Je to způsobeno jednak variantním řešením, které směrnice EU umožňují, jednak specifickou národní úpravou obou zemí, která musí být se směrnicemi EU v souladu. Zejména variantní účetní řešení ekonomických skutečností mohou vést k rozdílné vypovídací schopnosti, již jim uživatelé účetních výkazů přisuzují. Z toho důvodu jsou v této kapitole analyzovány zásadní rozdíly ve vykazování jednotlivých složek vlastního kapitálu obchodních korporací obou zemí. Oblasti vlastního kapitálu, které nevykazují ve své struktuře značné změny, nejsou v této kapitole vůbec zmiňovány.

Odlišnost struktur vlastního kapitálu lze doložit na níže uvedené srovnávací tabulce struktury vlastního kapitálu obou zemí. Již z této komparativní tabulky lze identifikovat některé významné rozdíly v obou národních úpravách:

1. pro některé složky vlastního kapitálu jedné země neexistuje ve druhé zemi právní titul pro jejich vykazování (zálohy na podílu na zisku, zákonný rezervní fond),
2. některé složky vlastního kapitálu jedné země jsou ve druhé zemi vykazovány jiným způsobem bez dopadu do VK (vlastní podíly, pohledávky za upsaný ZK),
3. některé složky vlastního kapitálu jedné země jsou ve druhé zemi vykazovány do jiné, nebo do více položek vlastního kapitálu druhé země (jiný výsledek hospodaření minulých let),
4. struktura vlastního kapitálu SR disponuje oproti ČR větším počtem součtových řádků (sedmi oproti pěti), podává tedy detailnější pohled na hodnoty vlastního kapitálu.

²⁹ Zde především 4. směrnice rady 78/660/EHS, 7. směrnice rady 83/349/EHS, přičemž byly obě nahrazeny směrnicí EP a rady 2013/34/EU.

Struktura vlastního kapitálu ČR	Struktura vlastního kapitálu SR
A. Vlastní kapitál	A. Vlastní kapitál
A.I. Základní kapitál	A.I. Základní kapitál
A.I.1. Základní kapitál	A.I.1. Základní kapitál
A.I.2. Vlastní podíly (-)	
A.I.3. Změny základního kapitálu	A.I.2. Změny základního kapitálu (+/-)
	A.I.3. Pohledávky za upsaný vlastní kapitál (-)
A.II. Ážio a kapitálové fondy	
A.II.1. Ážio	A.II. Emisní ážio
A.II.2. Kapitálové fondy	
A.II.2.1 Ostatní kapitálové fondy	A.III. Ostatní kapitálové fondy
	A.VI. Oceňovací rozdíly z přecenění
A.II.2.2 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků (+/-)	A.VI.1. Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků (+/-)
	A.VI.2. Oceňovací rozdíly z kapitálových účastí (+/-)
A.II.2.3 Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací (+/-)	A.VI.3. Oceňovací rozdíly z přecenění při sloučení, splynutí a rozdělení (+/-)
A.II.2.4 Rozdíly z přeměn obchodních korporací (+/-)	
A.II.2.5 Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací (+/-)	
A.III. Fondy ze zisku	
A.III.1. Ostatní rezervní fondy	A.IV. Zákonné rezervní fondy
	A.IV.1. Zákonný rezervní fond
	A.IV.2. Rezervní fond na vlastní akcie a vlastní podíly
A.III.2. Statutární a ostatní fondy	A.V. Ostatní fondy ze zisku
	A.V.1. Statutární fondy
	A.V.2. Ostatní fondy
A.IV. Výsledek hospodaření minulých let (+/-)	A.VII. Výsledek hospodaření minulých let
A.IV.1. Nerozdělený zisk minulých let	A.VII.1. Nerozdělený zisk minulých let
A.IV.2. Neuhrazená ztráta minulých let (-)	A.VII.2. Neuhrazená ztráta minulých let (-)
A.IV.3. Jiný výsledek hospodaření minulých let (+/-)	
A.V.1 Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/-)	A.VIII. Výsledek hospodaření za účetní období po zdanění (+/-)
A.V.2 Rozhodnuto o zálohové výplatě podílu na zisku (-)	

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 3 – Srovnání struktur vlastního kapitálu České republiky a Slovenské republiky k 1.1.2016

4.1 Základní kapitál

Vzhledem k tomu, že se obchodně-právní a účetní problematika základního kapitálu České i Slovenské republiky výrazně odlišuje především ve dvou oblastech (pohledávky za upsaný ZK a vlastní akcie), ale samotný proces složení, zvyšování, nebo snižování ZK se prakticky nemění, budou níže rozebrány pouze tyto dvě oblasti.

4.1.1 Nesplacené pohledávky za upsaný ZK

Pohledávky za dosud nesplacený splatný upsaný základní kapitál mohou být dle směrnice 2013/34/EU vykázány v rozvaze několika způsoby a to jako:

1. první položka aktiv s označením Nesplacený upsaný základní kapitál,
2. speciální položka pohledávek v rámci běžných pohledávek,
3. korektivní položka v rámci základního kapitálu v pasivech.

Prvním způsobem jsou nesplacené pohledávky za upsaný ZK vykazovány v České republice, třetím způsobem pak ve Slovenské republice. Druhý způsob, který lze považovat za nejméně šťastné řešení (pohledávka za nesplacený ZK je ukryta v rámci ostatní běžných pohledávek, ačkoliv se rozhodně o běžnou podnikovou pohledávku nejedná), nevyužívá ani jedna ze zemí.

Metoda vykázání číslo jedna (ČR) zachycuje dosud nesplacenou část ZK na straně aktiv jako speciální pohledávku. Tato pohledávka je vzhledem ke svému významu umístěna jako první položka aktiv rozvahy. Základní kapitál korporace je při této metodě vykázán ve výši zapsané v OR, tedy upsané výši ZK bez ohledu na to, jaká výše ZK byla splacena. Chce-li uživatel účetního výkazu zjistit dosud splacenou část ZK, je třeba od hodnoty ZK odečíst hodnotu pohledávky za ZK. Obě tyto informace, ačkoliv spolu úzce souvisí, jsou v rozvaze na odlišných místech a je na ně odlišně nahlíženo.

Třetí metoda vykázání (SR) vykazuje nesplacenou část ZK jako zápornou korektivní položku ZK v rámci vlastního kapitálu společnosti. Základní kapitál korporace je vykázán ve výši celkového upsané ZK, avšak následující položka koriguje jeho aktuální hodnotu o dosud nesplacenou výši ZK. Oproti předcházející metodě jsou aktiva nižší (nejsou nadhodnocena) právě o výši dluhu akcionářů vůči

obchodní korporaci. Postupným splácením se hodnota aktiv i hodnota základního kapitálu zvyšuje.

Ačkoliv směrnice EU považuje obě metody za věcně správné a věrohodné, věcně správnější je poslední z nich, kdy je ve vlastním kapitálu vykázána výše základního kapitálu jak v celkové upsané hodnotě, tak i v dosud splacené hodnotě, a to z těchto důvodů:

1. respektuje zásadu opatrnosti, kdy jsou aktiva společnosti spíše podhodnocována než nadhodnocována (vykázáním pohledávek za upsaný ZK by byla aktiva společnosti uměle nadhodnocena),
2. ačkoliv vlastníci odpovídají společnosti ve výši svých nesplacených vkladů (pohledávek za upsaný ZK), uživatel účetních výkazů nemůže zjistit žádné informace o majetkových poměrech vlastníků³⁰, což může zkreslovat věrohodnost obrazu účetní jednotky v očích uživatele výkazu a uvést je v omyl,
3. v rozvaze je ihned vidět jak výše celkového upsané ZK (z toho výše nesplaceného ZK) tak i rozdíl těchto položek, vše na jednom místě.

Příklad 8 Komparace vykázání nesplacených pohledávek za upsaný základní kapitál

Byla založena akciová společnost. Upsáno celkem 10 ks akcií o nominální hodnotě 500 tis. / ks. Emisní hodnota se rovná jmenovité hodnotě. Před zápisem do OR bylo celkově uhrazeno 8 ks akcií. Zbývající dva kusy jsou dosud neuhrazeny. Účetní vykázání po vzniku a.s. vypadá následovně:

Rozvaha a.s. v ČR			
Pohledávky za upsaný ZK	1 000 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
Peněžní prostředky	4 000 Kč	z toho zapsáno v OR	5 000 Kč
Aktiva celkem	5 000 Kč	Pasiva celkem	5 000 Kč
Rozvaha a.s. v SR			
Peněžní prostředky	4 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
		z toho zapsáno v OR	5 000 Kč
		z toho nesplacené pohledávky	- 1 000 Kč
Aktiva celkem	4 000 Kč	Pasiva celkem	4 000 Kč

³⁰ To neplatí za předpokladu, že je vlastníkem společnosti jiná obchodní korporace, nebo jiná osoba, která má zákonnou povinnost zveřejňovat účetní závěrku, nebo jiné informace o svých majetkových poměrech (zásada formální publicity).

Slovenské vykázání nesplacených pohledávek za upsaný ZK věrněji odpovídá ekonomické skutečnosti podniku a je opatrnějším vyjádřením základního kapitálu.

Úpravy obou zemí obsahují mezeru, a to pro situaci již zmíněnou v předcházející kapitole. Ve stavu, kdy obchodní korporace zvyšuje svůj základní kapitál a dochází k realizaci ážia, a současně není nová výše základního kapitálu zapsána před rozvahovým dnem do OR, může docházet k tomu, že buď položka A. Pohledávky za upsaný ZK (ČR), nebo položka A.1.3. Pohledávky za upsaný vlastní kapitál (SR), budou obsahovat nejen pohledávku společnosti za upsaný ZK, ale i pohledávku za ážio. Pohledávka za upsané dosud nesplacené emisní ážio se ZK však věcně nesouvisí a měla by být proto vykázána odděleně. Účetní předpisy na toto nepamatují a je tedy otázkou, zda je možné realizovat na konci roku vlastní variantní účetní řešení (např. poměrnou část pohledávky zachytit v běžných pohledávkách (ČR), nebo o ni snížit ážio (SR)), nebo se držet předpisů i za cenu nižší vypovídací schopnosti. Druhou otázkou je, jak často k takové situaci dochází.

4.1.2 Vlastní akcie a podíly

ČR ani SR se významně neodlišují v právních podmínkách nabývání vlastních akcií. Upisování vlastních akcií je v obou zemích zakázáno. Po účetní stránce významný rozdíl panuje ve vykazování vlastních akcií v rozvaze. Bez ohledu na právní, nebo ekonomický důvod nabytí akcií, musí účetní jednotky v ČR vykazovat akcie ve vlastním kapitálu jako korektivní položku ZK. V SR je od roku 2014 (do této doby platila analogická úprava jako v ČR) nezbytné zahrnout vlastní akcie mezi ostatní cenné papíry do finančních aktiv účetní jednotky. K nim je dále třeba ve výši nominální hodnoty nabytých akcií vytvořit zvláštní rezervní fond, který funguje jako restriktivní položka vyplácení prostředků z vlastních zdrojů vlastníkům korporace. Ačkoliv došlo k nabytí vlastních akcií (vrácení části vkladů akcionářům), bilanční suma se v tomto případě nemění.

Příklad 9 Komparace vykázání nakoupených vlastních akcií

Dvě totožné společnosti v ČR a SR nakoupily vlastní akcie ve výši 1.000 Kč za účelem snížení základního kapitálu. Vykázání vlastních akcií v rozvaze bude vypadat následovně:

Rozvaha a.s. v ČR			
Peněžní prostředky	5 000 Kč	Základní kapitál	4 000 Kč
		z toho zapsáno v OR	5 000 Kč
		z toho vlastní akcie	- 1 000 Kč
		Nerozdělený zisk minulých let	1 000 Kč
Aktiva celkem	5 000 Kč	Pasiva celkem	5 000 Kč

Rozvaha a.s. v SR			
Vlastní akcie a.s.	1 000 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
Peněžní prostředky	5 000 Kč	z toho zapsáno v OR	5 000 Kč
		Rezervní fond na vlastní akcie	1 000 Kč
		Nerozdělený zisk minulých let	- Kč
Aktiva celkem	6 000 Kč	Pasiva celkem	6 000 Kč

ČR vykazuje vlastní akcie jako snížení ZK v pasivech společnosti. V SR je třeba na vlastní akcie vykázané v aktivech vytvořit „Rezervní fond na vlastní akcie“, který je tvořen z dostupných disponibilních vlastních zdrojů. Tím je znemožněno jejich vyplacení vlastníkům podniku (rezervní fond je účelově vázán, výplata prostředků z takových fondů není možná). Společnost tak navíc nemůže nabýt vlastní akcie v případě, kdy nemá dostatečné množství disponibilních vlastních zdrojů (nemá z čeho vytvořit zvláštní rezervní fond).

Jaké účetní řešení je správné? Podle směrnic EU jsou respektována obě. Účetnictví by však mělo zrcadlit ekonomickou realitu. Věrné vykázaní tedy závisí především na účelu nabytí vlastních akcií. Hlavními důvody nabytí vlastních akcií mohou být např.:

1. snížení základního kapitálu akciové společnosti,
2. optimalizace kapitálové struktury společnosti,
3. regulace ceny emitovaných akcií volně obchodovaných na burze,
4. ochrana před nepřátelským převzetím společnosti (MAZZOLINI, 2009, str. 29).

V prvním případě dojde v dohledné budoucnosti ke snížení ZK zničením vlastních akcií. Nabytí akcií k tomuto účelu by již samo o sobě mělo být vykázáno jako snížení ZK. V druhém případě je cílem společnosti zlepšit poměr cizího a vlastního kapitálu, tzv. finanční páky, která při splnění určitých podmínek (úroková míra cizího kapitálu je nižší než výnosnost aktiv) vede ke zvýšení rentability vlastního kapitálu. Je-li cílem společnosti měnit nákupem vlastních akcií tento poměr, měly by akcie opět snižovat VK přímo v pasivech. Cílem posledních dvou skutečností

nejsou kapitálové změny na straně pasiv, nýbrž tržní důvody. Společnost spekuluje může spekulovat na změnu (růst ceny) svých akcií, popř. může podpořit růst (resp. zastavit pokles) svých akcií jejím nákupem. Tím dává jasný signál (je-li nákup publikován) důvěry v hodnotu svých akcií, resp. tlačí jejich hodnotu vzhůru zvýšením poptávky po akciích. V konečném důsledku s nimi obchoduje jako s jakýmkoliv jiným CP. A konečně ochranou před nepřátelským převzetím se dočasně chrání skoupení rozhodujícího počtu akcií konkurencí. Úmyslem není dlouhodobé držení, snížení ZK, ale spíše dočasná ochrana, popř. nalezení jiného vhodného investora. Vykázání těchto dvou skutečností si dovedu představit v aktivech společnosti mezi ostatními CP.

Výše uvedené řešení rozlišování vykazování vlastních akcií dle účelu jejich držby je však v praxi nerealistické. Navíc rozříštění informace o vlastních akciích by pravděpodobně nepřispěla ke srozumitelnosti účetních výkazů. Dle mého názoru je tak nehledě na účel nabytí akcií vhodnějším vyjádřením ekonomické reality vykázání vlastních akcií jako korektivní položky ZK, jelikož nabytím vlastních akcií fakticky dochází k zpětnému vyplacení hodnoty vkladu jejich upisovatelům (vrácení vkladu by znamenalo snížení základního kapitálu obchodní korporace). Tato skutečnost je nezpochybnitelná, reflektuje ji i druhé variantní řešení, které však má dvě stinné stránky: zaprvé není snížena bilanční suma, ani základní kapitál, zadruhé je informace o nabytí vlastních akcií na dvou různých místech. Nejprve v shluku finančních aktiv, dále pak jako zvláštní rezervní fond v pasivech. Jedná se o složitější řešení, které nevede k podání věrnějšího obrazu skutečnosti, naopak jej svým zobrazením zastírá.

4.2 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků

Položka rozvahy České republiky A.II.2.2 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků jen částečně obsahově odpovídá položce slovenské rozvahy A.VI.1. Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků. Níže uvedená tabulka zachycuje účetní případy, které jsou v jedné či druhé zemi zachycovány do fondu z přecenění (včetně variantního řešení druhé země).

Ekonomická situace	ČR	SR
Cenné papíry oceňované reálnou hodnotou, vyjma cenných papírů určených k obchodování	ano	pouze kladný rozdíl reálné a účetní hod. ³¹
Cenné papíry oceňované metodou ekvivalence	ano	pouze kladný rozdíl reálné a účetní hod.
Deriváty zajišťující aktiva/pasiva	výsledkově	ano
Deriváty zajišťující budoucí peněžní toky	ano	ano
Deriváty k obchodování na veřejném trhu	výsledkově	výsledkově
Deriváty k obchodování na neveřejném trhu	výsledkově	ano
Odložená daň vykázaná z titulu přeceněním cenných papírů do fondu	výsledkově ³²	ano

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 4 – Srovnání účetních případů vykazovaných rozvahově do fondu z přecenění majetku a závazků v ČR a SR

Nejvýznamnějším účetním případem pro vykazování oceňovacích rozdílů v obou zemích pravděpodobně bude přecenění vybraných cenných papírů neurčených k obchodování k rozvahovému dni. České právo předepisuje oceňovací rozdíl (ať již kladný, nebo záporný), vykazovat rozvahově. Přecenění cenných papírů neurčených k obchodování tak nemá v žádném případě dopad do hospodářského výsledku běžného roku. V hospodářském výsledku běžného roku se promítne až v okamžiku realizace prodeje cenného papíru. Na Slovensku je využíván kombinovaný model, kdy je kladný oceňovací rozdíl reálné hodnoty a historických nákladů vykázán rozvahově do fondu z přecenění, ale záporný rozdíl do hospodářského výsledku běžného období. Je tak zohledněna zásada opatrnosti, kdy nerealizované zisky jsou vykázány rozvahově, ale nerealizované ztráty výsledkově v období jejich identifikace. (Bokšová, 2013, str. 222). Na záporný rozdíl reálné a účetní hodnoty vykazovaný výsledkově je v SR tvořena opravná položka. Slovensko v tomto případě lépe zohledňuje zásadu opatrnosti i v situaci, kdy přečeneňuje CP reálnou hodnotou.

Druhou velkou skupinou účetních operací s dopadem do fondů z přecenění jsou oceňovací rozdíly z přecenění derivátů. Slovenské účetní předpisy preferují vykazování do fondů z přecenění, tedy kapitálově. Jedinou ekonomickou

³¹ Záporný rozdíl reálné hodnoty a účetní hodnoty se zachytí jako tvorba opravné položky a přímo ovlivní hospodářský výsledek daného období.

³² To neplatí v prvním roce účtování o odložené daně, kdy se odložená daň vztahující se k minulým hospodářským obdobím účtuje rozvahově do Jiného výsledku hospodaření minulých let.

skutečností vykazovanou výsledkově, je přecenění derivátů obchodovaných na veřejném trhu. Přecenění derivátů ve všech ostatních případech dopadá prvotně kapitálově do fondu z přecenění. V ČR je situace opačná: kromě derivátů zajišťujících budoucí peněžní toky, dopadá jejich přecenění reálnou hodnotou do hospodářského výsledku. Při zajištění budoucího cash-flow derivátem je vykazováno kapitálově, avšak do výsledku hospodaření se hodnota přecenění dostane v momentě účtování o nákladech/výnosech spojených se zajišťovanými položkami.

Příklad 10 Účetní zachycení pořízení opcí neobchodovatelných na veřejném trhu

Obchodní korporace koupila call opci na nákup jediné akcie jiné společnosti. Za nákup opce zaplatila 100 Kč. Realizační cena akcie činí 4.000 Kč. Spotová cena akcie činí ke dni nákupu 4.300 Kč, k rozvahovému dni 4.400 Kč, v realizační den call opce 4.550 Kč. Opce je v realizační den uplatněna.

Účetní případ	MD	DAL	Částka
Pořízení opce na nákup akcií	Nakoupená opce	Bankovní účet	100 Kč
Zachycení nákupu opcí do podrozvahové evidence:	X	X	X
opční pohledávka ve výši spotové ceny	Pohledávka z opční operace	Uspořádací účet	4 300 Kč
opční závazek ve výši realizační ceny	Uspořádací účet	Závazek z opční operace	4 000 Kč
Změna reálné hodnoty k rozvahovému dni a přecenění opce	Nakoupená opce	Výnosy z deriv. operací	300 Kč
Zvýšení podrozvahového závazku na reálnou hodnotu akcie	Pohledávka z opční operace	Uspořádací účet	100 Kč
Přecenění na RH 4.550 Kč/akcii k datu vypořádání	Nakoupená opce	Výnosy z deriv. operací	150 Kč
Nákup akcie při ceně 4.550 Kč/akcii	Pořízení akcií	X	4 550 Kč
uplatnění opce a zahrnutí do pořizovací ceny akcie	X	Nakoupená opce	550 Kč
úhrada z bankovního účtu	X	Bankovní účet	4 000 Kč
Zrušení podrozvahové pohledávky	Uspořádací účet	Pohledávka z opční operace	4 400 Kč
Zrušení podrozvahového závazku	Závazek z opční operace	Uspořádací účet	4 000 Kč

Rozvaha k 31.12.

Nakoupené opce	400 Kč	Základní kapitál	10 000 Kč
Bankovní účet	9 900 Kč	Hospodářský výsledek b.o.	300 Kč
Aktiva celkem	10 300 Kč	Pasiva celkem	10 300 Kč

Podrozvaha k 31.12.			
Pohledávka z opční operace	4 400 Kč	Závazek z opční operace	4 000 Kč
		Uspořádací účet	400 Kč
Aktiva celkem	4 400 Kč	Pasiva celkem	4 400 Kč

Rozvaha po uplatnění opce			
Dlouhodobé cenné papíry	4 550 Kč	Základní kapitál	10 000 Kč
Bankovní účet	5 900 Kč	Hospodářský výsledek min. let	300 Kč
		Hospodářský výsledek b.o.	150 Kč
Aktiva celkem	10 450 Kč	Pasiva celkem	10 450 Kč

Díky uplatnění call opce bylo za dlouhodobé CP reálně vynaloženo pouze 4.000 Kč a 100 Kč za pořízení call opce. Rozdíl realizační a spotové ceny se zohledněním poplatku za pořízení call opce je vykázán výsledkově jako výnos z derivátové operace.

Posledním významným rozdílem je účtování o odložené dani z titulu přecenění cenných papírů. SR respektuje obecné pravidlo vykazování odložené daně dle IAS 12 Daně ze zisku, který vyžaduje, aby odložená daň související s položkami zachycenými přímo do vlastního kapitálu, byla zachycena rovněž do vlastního kapitálu. ČR však vykazuje odložený daňový závazek/pohledávku vzniklou z titulu přecenění majetku a závazků výsledkově bez ohledu na to, s jakou položkou odložená daň souvisí.³³ Takové řešení však nelze považovat za správné, jelikož přeceňovací rozdíl nebyl účtován výsledkově (HV byl nezměněn), ale odložená daň na HV vliv má. Slovenské řešení vykázání odložené daně přímo do fondu z přecenění, se kterým příčinně souvisí, lépe odpovídá ekonomické realitě a lze jej považovat za věrnější zobrazení než v případě ČR.

Příklad 11 Komparace účetního vykázání odloženého daňového závazku tvořeného z titulu přecenění cenných papírů reálnou hodnotou do fondu z přecenění

Akciová společnost eviduje v majetku realizovatelné CP, jejichž pořizovací hodnota činila 5 mil Kč. K rozvahovému dni 31.12. činí tržní (reálná) hodnota těchto CP 6 mil Kč. Rozdíl je dle účetních standardů zachycen do fondu z přecenění. V následujících obdobích je počítáno s konstantní daňovou sazbou daně z příjmů právnických osob 20 %.

³³ Kapitálově se odložená daň v ČR vykazuje pouze v případě prvního účtování o odložené dani (hodnota odložené daně související s minulými účetními obdobími), nebo při změně účetních metod. V obou případech na položku A.IV.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let.

Rozvaha a.s. v ČR			
Dlouhodobé CP	6 000 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
		Fond z přecenění	1 000 Kč
		Hospodářský výsledek b.o.	- 200 Kč
		Odložený daňový závazek	200 Kč
Aktiva celkem	6 000 Kč	Pasiva celkem	6 000 Kč

Rozvaha a.s. v SR			
Dlouhodobé CP	6 000 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
		Fond z přecenění	800 Kč
		Odložený daňový závazek	200 Kč
Aktiva celkem	6 000 Kč	Pasiva celkem	6 000 Kč

V ČR je tvorba odloženého daňového závazku zachycena ve prospěch hospodářského výsledku běžného období (výsledkově), tedy v rozporu s účetním zachycením přecenění CP (rozvahově do VK). V SR je zachycen jak oceňovací rozdíl, tak i tvorba odloženého daňového závazku kapitálově (rozvahově) do fondu z přecenění.

4.3 Rozdíly vzniklé z přeměn společností

Při pohledu na část struktury vlastního kapitálu ČR a SR je zřejmé, že každá země vykazuje oceňovací rozdíly a rozdíly hodnot vzniklé z přeměn společností jinými způsoby. Tyto odlišnosti plynou především z rozdílné úpravy procesu přeměn společností, požadavků společností na oceňování majetku a zprostředkovaně z požadavků národních účetních standardů. Komparaci hlavních odlišností při přeměnách společností, které mají dopady do finančního účetnictví společností, přináší následující tabulka.³⁴

³⁴ Tabulka částečně vychází z tabulky č. 1 ze článku Jany Skálové, Daňová a účetní úprava fúzí na Slovensku, str. 122-123.

Odlišnosti v účetní úpravě sloučení společností	ČR	SR
Souvislost ocenění podle obchodního práva na účetnictví	Ano	Ne
Povinnost oceňovat společnost znaleckým posudkem	Ano	Ne
Oceňování jednotlivých složek majetku a závazků reálnou hodnotou	Ano	Ano
Oceňování podniku jako celku	Ano	Nelze
Promítnutí přecenění zanikající společnosti do účetnictví	Jen v případě zvýšení ZK nástupnické společnosti	Ano, vždy
Forma účetního zobrazení přecenění majetku v účetnictví nástupnické společnosti	a) Účetní zůstatkové hodnoty + oceňovací rozdíl k nabytému majetku b) Reálné hodnoty + goodwill	Pouze reálné hodnoty
Možnosti zachycení rozdílu účetní hodnoty a reálné hodnoty při přecenění u zanikající společnosti	a) Oceňovací rozdíl z přec. maj. a záv. b) Oceňovací rozdíly z přec. při přeměn.	a) Oceňovací rozdíl z přec. maj. a záv. b) Oceňovací rozdíly z přec. při slouč. c) Tvorba opravných položek d) Tvorba rezerv
Titul pro vznik a vykázání goodwillu	Rozdíl hodnoty podniku jako celku a jeho jednotlivě přeceněných složek	Sloučení kapitálově spojených společností
Okamžik vyloučení vzájemných pohledávek a závazků	V zahajovací rozvaze nástupnické společnosti k rozhodnému dni	Po otevření účetních knih nástupnické společnosti
Vykázání rozdílů z vyloučení vzájemných pohledávek a závazků	Samostatná položka VK	Výsledkově
Účetní zachycení odložené daňové povinnosti vzniklé z důvodů sloučení	Jiný výsledek hospodaření minulých let	Kapitálově do věcně souvisejících položek vlastního kapitálu
První účetní období nástupnické společnosti	Začíná rozhodným dnem	Může pokračovat v účetním období před rozhodným dnem
Vyhotovení konečné účetní závěrky nástupnické společnosti	Ano, ke dni předcházejíc. rozhodný den	Nemusí
Vyhotovení účetní závěrky zanikající společnosti	Konečná, ke dni předcházejícímu rozhodný den	Mimořádná, ke dni předcházejícímu rozhodný den

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 5 – Komparace zásadních účetních odlišností při sloučení obchodních společností v ČR a SR

Prvními rozdíly jsou odlišné úpravy oceňování majetku a závazků při přeměnách společností. V ČR nařizuje ZoPS nechat ocenit jmění zanikající společnosti posudkem znalce, v SR taková povinnost není. Na Slovensku musí obchodní společnosti ocenit jednotlivé složky majetku a závazků reálnou hodnotou dle ZoÚ. Majetek a závazky tedy oceňují sami tržní hodnotou, hodnotou získanou oceňovacím modelem, nebo také posudkem znalce, nelze-li hodnotu ocenění získat předchozími způsoby. Takové řešení nabízí účetním jednotkám větší flexibilitu při oceňování jmění zanikající společnosti, avšak účetní jednotka nadále nese odpovědnost za zvolenou oceňovací metodu a výsledky ocenění. V případě českých společností je tato odpovědnost přenesena na znalce, který ocenění vykonává.

Ocenění reálnou hodnotou se do účetnictví zanikající obchodní korporace promítá v ČR pouze za předpokladu zvyšování ZK nástupnické společnosti z jmění zanikající společnosti. Rozdíly nového a původního ocenění se mohou zachytit dvěma způsoby – jako „goodwill“, který představuje rozdíl mezi hodnotou ocenění jmění podniku³⁵ a souhrnem jeho individuálně přeceněných složek reálnou hodnotou (rozdíl tedy představuje ocenění „neidentifikovatelného majetku“ společnosti, typicky nehmotného). Druhým způsobem je zachycení jako „Oceňovací rozdíl k nabytému majetku“, což je rozdíl mezi hodnotou ocenění jmění podniku a původním účetním oceněním jednotlivých složek majetku a závazků. Vzniklé rozdíly jsou na straně pasiv zachyceny buď do „Oceňovacích rozdílů z přecenění majetku a závazků“, nebo „Oceňovacích rozdílů z přecenění při přeměnách“, dle druhu aktiva.

V SR je nezbytné promítnout nové ocenění reálnou hodnotou do účetnictví vždy, což vyplývá ze ZoÚ, a to metodou přecenění jednotlivých složek majetku a závazků na reálnou hodnotu. Jestliže jsou oceňovány jednotlivé složky majetku a závazků, a nikoliv podnik jako celek, pak nevzniká ani goodwill. Nevzniká ani oceňovací rozdíl k nabytému majetku, jelikož účetní jednotka má povinnost přecenit každou jednotlivou složku majetku a závazků reálnou hodnotou. Na straně pasiv se přecenění může promítnout stejně jako v ČR do dvou různých

³⁵ Zjištěnou některou z uznávaných metod, kupříkladu výnosovou, nákladovou nebo porovnávací metodou.

řádků oceňovacích rozdílů, nebo navíc jako opravná položka k majetku, nebo jako rezerva.

Při sloučení společností může dojít k situaci, kdy jedna společnost vykazuje ve svých aktivech, nebo pasivech položky vztahující se ke druhé zúčastněné společnosti, a tyto jsou u obou společností v rozdílném ocenění. Může jít např. o:

1. majetkový podíl jedné zúčastněné společnosti vůči druhé,
2. pohledávky, nebo závazky jedné zúčastněné společnosti vůči druhé.

V ČR je znalec dle § 75, odst. 2, písm. a, ZoPS povinen do ocenění dle posudku promítnout snížení odpovídající pořizovací ceně podílu na zanikající společnosti, který vlastnila nástupnická společnost před fúzí. Pořizovací hodnota podílu je vyřazena z aktiv nástupnické společnosti a současně je o tuto hodnotu snížena disponibilní částka ocenění jmění zanikající společnosti, kterou může nástupnická společnost přejmout do svého účetnictví.

V případě Slovenska vzniká při kapitálové propojenosti zúčastněných společností goodwill, jako rozdíl hodnot ocenění podílu jedné zúčastněné společnosti v druhé zúčastněné společnosti a reálnou hodnotou majetku a závazků připadající na tento podíl. Goodwill může být jak kladný, tak i záporný. Goodwill je tedy v SR účtován na základě zcela jiného ekonomického titulu než v ČR.

Druhým účetním případem je vyloučení vzájemných pohledávek a závazků zúčastněných společností. V ČR jsou rozdíly hodnot ocenění zachyceny v zahajovací rozvaze nástupnické společnosti do samostatné položky vlastního kapitálu „Rozdíly z přeměn obchodních korporací“, popř. může být hodnota tohoto rozdílu rozdělena do jiných složek vlastního kapitálu. Tuto skutečnost je však třeba popsat v komentáři k zahajovací rozvaze. V případě SR jsou vzájemné pohledávky i závazky vykázány v zahajovací rozvaze nástupnické společnosti v plné výši. Jejich vyloučení je provedeno až po otevření účetních knih, a to výsledkově do souvisejících nákladových, nebo výnosových položek. „Ztráta z fúze“ způsobená vyloučením vzájemných pohledávek a závazků je tak v ČR vykázána kapitálově, v SR zato ovlivní výsledek hospodaření běžného účetního období nástupnické obchodní společnosti.

V návaznosti na to je dalším specifickým rozdílem ukončení účetního období a zahájení nového účetního období nástupnické společnosti. Ke dni

předcházejícímu rozhodný den sestavuje nástupnická společnost konečnou účetní závěrku. Nové účetní období nástupnické společnosti začíná v ČR rozhodným dnem fúze. Období před rozhodným dnem tedy zachycuje ekonomické skutečnosti před sloučením (pouze za nástupnickou společnost), následující období pak ekonomické skutečnosti po sloučení (za obě společnosti). Údaje jsou tak odděleny. V SR nemusí nástupnická společnost zhotovit konečnou účetní závěrku a může pokračovat v účetním období, které započalo před rozhodným dnem. Údaje související s transakcemi před sloučením a po sloučení od sebe v účetní závěrce za období, kdy došlo k fúzi, nejsou odděleny. Taková účetní závěrka je ze své podstaty nesrovnatelná s jinými účetními obdobími, resp. ostatními účetními jednotkami.³⁶

Posledním významným rozdílem je vykazování a účtování o rozdílech způsobených poklesem hodnoty jmění zanikající společnosti v důsledku stanovení rozhodného dne až po dni ocenění jmění. V ČR je tento rozdíl vypořádan do speciální položky VK „Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací“. Je to řádek, který byl do rozvahy přidán v důsledku právních změn týkajících se přeměn společností, ačkoliv ve své podstatě zobrazuje totožné účetní skutečnosti, jako řádek „Oceňovací rozdíl z přecenění při přeměnách“. Jak uvádí Skálová (2015, str. 61): *„Na této koncepci bývá nejčastěji kritizováno, že volba určité obchodně právní formy transakce spojování podniků vede k určité podobě účetního zobrazení a jiná podoba obchodně právní transakce povede k jinému účetnímu zobrazení.“*

Ve Slovensku k tomuto jevu nemůže dojít, neboť zanikající obchodní společnost ocení své jmění ke dni zrušení bez likvidace (k rozhodnému dni) a nástupnická společnost toto ocenění (v reálných hodnotách) převezme. Nemůže tak dojít k časovému nesouladu mezi dnem ocenění jmění a rozhodným dnem sloučení.

Některé účetní případy vznikající z titulu přeměn obchodních společností sloučením a jejich účetní zachycení ilustruje následující tabulka:

³⁶ SKÁLOVÁ, článek Daňová a účetní úprava fúzí na Slovensku.

Vybrané účetní případy	ČR	SR
Kladný rozdíl tržního a účetního ocenění DHM	Oceňovací rozdíl z přecenění při přeměnách	Oceňovací rozdíl z přecenění při sloučení
Záporný rozdíl tržního a účetního ocenění DHM	Oceňovací rozdíl z přecenění při přeměnách	Tvorba opravné položky
Kladný rozdíl tržního a účetního ocenění realizovatelných CP	Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků	Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků
Záporný rozdíl tržního a účetního ocenění realizovatelných CP	Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků	Tvorba opravné položky
Záporný rozdíl reálné hodnoty a účetního ocenění pohledávek	Oceňovací rozdíl z přecenění při přeměnách	Tvorba opravné položky
Rozdíl hodnot vyloučeného podílu nástupnické společnosti na zanikající společnosti	Oceňovací rozdíl z přecenění při přeměnách	Goodwill (kladný, nebo záporný)
Rozdíl hodnot vyloučených vzájemných pohledávek a závazků	Rozdíly z přeměn obchodních korporací	Výsledkově na vybrané nákladové a výnosové účty
Rozdíl z poklesu hodnoty jmění způsobený stanovením rozhodného dne nenavazující bezprostředně na následující den po datu znaleckého ocenění jmění	Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací	nevznikají
Odložený daňový závazek z titulu přecenění DHM reálnou hodnotou	Jiný výsledek hospodaření minulých let	Oceňovací rozdíl z přecenění při sloučení
Odložený daňový závazek z titulu přecenění realizovatelných CP reálnou hodnotou	Jiný výsledek hospodaření minulých let	Oceňovací rozdíl z přecenění majetku a závazků

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 6 – Srovnání vykázání účetních případů vznikajících z titulu sloučení obchodních společností

Problematiku účetního zachycení ekonomických skutečností nastalých z důvodu přeměn obchodních společností a její srovnání v České republice a ve Slovenské republice, lze shrnout do těchto bodů:

1. ČR vykazuje oceňovací rozdíly do 4 řádků (z toho ve dvou jsou zachycovány tytéž skutečnosti, záleží pouze na zvolené obchodněprávní

formě přeměny), SR pouze do 2 řádků, které svým obsahem přibližně odpovídají prvním dvěma řádkům v ČR,

2. goodwill při sloučení vzniká v SR pouze v případě, že jsou zúčastněné společnosti kapitálově propojeny, v ČR to není podmínkou, naopak vykázání goodwillu závisí na zvolené metodě promítnutí znaleckého ocenění do účetnictví zúčastněných společností,³⁷
3. nové ocenění aktiv a závazků se v ČR promítne do účetnictví nástupnické společnosti pouze při zvýšení základního kapitálu nástupnické společnosti, nebo vzniku nové nástupnické společnosti, v SR v každém případě fúze (i bez zvyšování ZK).

4.4 Zákonné rezervní fondy

Vykazování a účtování rezervních fondů v ČR i SR se prakticky shoduje. Hlavní odlišností tvorby rezervních fondů však jsou tituly jejich vzniku, které předepisuje národní obchodní právo. Srovnání přináší níže uvedená tabulka.

Tituly pro tvorbu rezervního fondu	ČR	SR
Rezervní fond ke krytí ztráty tvořený již při vzniku účetní jednotky	ne	pouze a.s.
Rezervní fond ke krytí ztráty tvořený ze zisku	ne	ano
Rezervní fond ke krytí ztráty tvořený snížením základního kapitálu	pouze a.s.	pouze a.s.
Zvláštní rezervní fond na nabyté vlastní akcie a obchodní podíly	ne	ano
Zvláštní rezervní fond na upsané, nebo nabyté akcie ovládající osoby	ano	ano
Zvláštní rezervní fond na finanční asistenci	ano	ne

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 7 – Srovnání právních titulů vedoucích k tvorbě rezervních fondů v ČR a SR

Jako první bude rozebrána problematika rezervního fondu určeného ke krytí ztráty. K němu se obě země v současnosti staví zcela odlišně. V ČR není od roku 2014 zákonem vyžadován, jeho tvorba je pouze dobrovolná, a tudíž nezapadá do konceptu povinně tvořených rezervních fondů, ale spíše fondů dobrovolných (statutárních). V SR je rezervní fond tvořen povinně (u a.s. již k datu vzniku společnosti) do určité výše ZK, a to procentem z čistého zisku (obdobný stav platil v ČR do roku 2014).

³⁷ Namísto metody goodwillu lze zvolit metodu oceňovacího rozdílu k nabytému majetku.

Proč se nyní obě národní úpravy rozcházejí? ČR se rokem 2014 odklonila od garanční funkce základního kapitálu u s.r.o. (částečně i u a.s.) a prakticky odbourala povinnost tvorby základního kapitálu. Důvodem byla jednak pramalá funkčnost, nedostatečnost a rigidita této položky v praxi ochraně věřitele, jednak bylo snížení ZK vnímáno jako podpora podnikání. Z tohoto důvodu byla zrušena i povinnost tvorby rezervního fondu, jelikož rezervní fond byl na výši ZK přímo vázán a plnil obdobné role. SR takovýto krok nerealizovala, ZK i rezervní fond je i nadále vnímán jako prostředek ochrany věřitele a „startovní“ kapitál při zahájení podnikání. Otázkou zůstává, zda je úplné zrušení rezervního fondu správným krokem a nemělo být navázáno na jinou podnikohospodářskou veličinu, např. obrát, čistý zisk, hodnotu vlastního kapitálu, atp.

Druhým rozdílem je tvorba zvláštních rezervních fondů. Účetní jednotky v ČR mají povinnost vykazovat vlastní akcie jako korekční položku ZK přímo v pasivech. Z tohoto důvodu není rezervní fond vůbec tvořen, vlastní kapitál i bilanční suma odpovídá ekonomické realitě a ve srovnání se SR je nižší. V SR jsou vlastní akcie od roku 2014 vykazovány v aktivech společnosti a z toho důvodu je tvořen zvláštní rezervní fond, který zabraňuje nadměrnému čerpání vlastního kapitálu, který je však tímto uměle nadhodnocen o hodnotu vlastních akcií. Obě řešení jsou samozřejmě v souladu se směrnicí EU, která nabízí variantní řešení tytéž situace. Z pohledu věrného obrazu předmětu účetnictví, který by měl odpovídat skutečnému stavu, však v tomto případě preferuji variantu ČR, a to z toho důvodu, že bilanční suma a ani hodnota vlastního kapitálu není nadhodnocována, jako tomu je v případě vykazování vlastních akcií v aktivech a tvorbě rezervního fondu ve vlastním kapitálu.

Na čem jsou obě země ve shodě je tvorba zvláštního rezervního fondu na akcie ovládající osoby upsané, nabyté, nebo zastavené ovládanou osobou. Specifikem ČR navíc je tvorba obdobného rezervního fondu v situaci tzv. finanční asistence. SR se touto problematikou nezabývá, jelikož finanční asistence je zakázána (§ 161e ObZ).

4.5 Výsledky hospodaření minulých let

Struktury vlastního kapitálu obou zemí obsahují dvě položky, se kterými se nakládá zcela totožně, a jsou určeny k zachycení obdobných ekonomických skutečností. Významné výjimky však představuje účetní zachycení:

- a) oprav chyb účtování³⁸ o nákladech a výnosech minulých účetních období, pokud jde o významné částky,
- b) rozdílů vzniklých změnami účetních metod dle zákona či vnitřních účetních předpisů dané jednotky,
- c) odložené daně v 1. roce jejího účtování, a to zjištěné hodnoty, která se váže k předcházejícím účetním obdobím. (VeJVoda, 2015)

Výše uvedené účetní případy věcně a časově nesouvisí s běžným účetním obdobím a z toho důvodu nemohou být účtovány do běžných výnosů a nákladů. ČR i SR se v tomto shodují, avšak již se neztotožňují ve způsobu informování uživatelů účetních výkazů o těchto skutečnostech. Legislativa SR vyžaduje vykázat vše v řádku A.VII. Výsledek hospodaření minulých v rámci souhrnných sum nerozdělených zisků, nebo neuhrazených ztrát minulých období. Rozvaha přímo neposkytuje informace o výši účetních úprav/oprav, které souvisí s minulými účetními obdobími.

Přístup České republiky byl v roce 2013 jiný. Aby uživatel účetního výkazu již při pohledu do rozvahy dostal informaci o změně vlastního kapitálu vzniklou z důvodu úprav za minulá období, byla přidána nová položka A.IV.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let. Tento řádek umožňuje každý rok vykázat čistou (netto) hodnotu změny vlastního kapitálu, která byla způsobena třemi výše uvedenými druhy účetních situací. To však vyžaduje každoroční převedení konečného stavu na jiné řádky vlastního kapitálu, nebo výplatu společníkům, aby nedošlo ke kumulaci výsledků jednotlivých let. Takový postup však zatím není zákonem vyžadován a s položkou tak může být nakládáno různě.

³⁸ Účetní chybou se rozumí nejen chybná hodnota či účet, ale také neúčtování o účetní operaci, která věcně a časově s daným obdobím souvisela.

Příklad 12 Komparace účetního zachycení významné chyby minulého období

Akciová společnost odhalila po otevření účetních knih nového roku nezaúčtovanou transakci a sice zapomenutý výnos z prodeje zboží ve výši 500 Kč. V důsledku odhalení zapomenutého výnosu bylo podáno dodatečné daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob. Sazba daně minulého období činila 20 %.

Rozvaha a.s. v ČR			
Peněžní prostředky	6 500 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
		Nerozdělený zisk min. let	1 000 Kč
		Jiný výsledek hospodaření	400 Kč
		Splatná daň z příjmů	100 Kč
Aktiva celkem	6 500 Kč	Pasiva celkem	6 500 Kč

Rozvaha a.s. v SR			
Peněžní prostředky	6 500 Kč	Základní kapitál	5 000 Kč
		Nerozdělený zisk min. let	1 400 Kč
		Splatná daň z příjmů	100 Kč
Aktiva celkem	6 500 Kč	Pasiva celkem	6 500 Kč

V ČR je chyba minulého období včetně dodatečné daně vykázána do samostatného řádku rozvahy, která tak poskytuje informaci navíc. V SR je zapomenutý výnos i daň zachycena do Nerozdělených zisků minulých let. Uživatel účetních výkazů slovenské společnosti z rozvahy nezjistí, že došlo k účetní chybě. Takovou informaci se dozví až z Přílohy účetní závěrky (taktéž v ČR).

Ačkoliv je vykázání v obou sousedních zemích odlišné, v konečném důsledku ovlivní popsané účetní jevy vždy kumulované výtěžky minulých let. Úprava se liší pouze ve vypovídací síle výkazu rozvaha. V ČR má rozvaha značně kvalitnější vypovídací schopnost, jelikož na řádku A.IV.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let poskytuje uživateli nezkreslenou informaci navíc. Avšak nehledě na to musí být tyto výjimečné skutečnosti jak v ČR, tak i v SR podrobně popsány v Příloze účetní závěrky, která popisuje jednotlivé účetní případy zachycené na tomto řádku. Navíc jsou účetní transakce provedené v rámci vlastního kapitálu popsány výkazem „Přehled o změnách vlastního kapitálu“.

4.6 Výsledek hospodaření běžného účetního období

Vykazování a účetní zachycení výsledku hospodaření za běžné účetní období po zdanění je v obou zemích relativně podobné. Položka „Výsledek hospodaření“ k rozvahovému dni obsahuje obraty výnosových a nákladových účtů. Do konce

následujícího účetního období vyžadují účetní předpisy její vypořádání v rámci schvalovacího řízení.

Slovenské kapitálové obchodní společnosti mají ze zákona zakázáno poskytovat vlastníkům společnosti zálohové výplaty podílů na zisku. V České republice bylo obdobné ustanovení k 1. 1. 2014 zrušeno a zálohy vyplácet lze. Účetní vykazání záloh je sice z věcného hlediska upraveno v České republice zcela správně jako minusová položka vlastního kapitálu, která koriguje dosažený hospodářský výsledek (bez součtového řádku, který by logicky nedával smysl) a snižuje výši vlastního kapitálu, jako samotná výplata podílů na zisku. Na druhou stranu je nezbytné posoudit i společenskoetické důsledky. Před výplatou zálohových plateb sice musí obchodní společnost sestavit mezitímní účetní závěrku, ze které musí vyplynout, že společnost disponuje dostatečnou výší vlastních zdrojů pro výplatu vlastníkům, avšak česká účetní legislativa již nestanovuje konkrétní náležitosti mezitímní účetní závěrky.³⁹ Ze zákona navíc nevyplývá povinnost ověření mezitímní účetní závěrky auditorem. Tyto skutečnosti a dále vyšší míra subjektivity způsobená účetními odhady v rámci sestavování mezitímní účetní závěrky s sebou přináší značná rizika, která mohou vést k nadměrným výplatám podílů na zisku a tedy k tunelování vlastního kapitálu společnosti.

V obecné rovině nevede zálohová výplata podílů na zisku k ničemu jinému, než k umělému zkrácení účetního období ze 12 měsíců na kratší období. Při respektování všech účetních zásad, náležité a jednotné zákonné úpravě sestavení mezitímní účetní závěrky a ověření účetní závěrky auditorem nelze vyplácení záloh hodnotit negativně. V České republice však nejsou výše zmíněné body dostatečně legislativně řešeny. Za takové situace se jeví vhodnější slovenská úprava, která vyplácení záloh zakazuje.

Otázkou nicméně zůstává, jak intenzivně bude nástroj vyplácení záloh podílů na zisku využíván. Na základě analýzy účetních závěrek roku 2014 celkového počtu 229 akciových společností a společností s ručením omezeným z oboru zbrojního průmyslu bylo zjištěno, že ani jediná z těchto společností nevyužila vyplácení

³⁹ Upraveno § 19, odst. 3 ZoÚ. K problematice mezitímního účetního výkaznictví se vyjádřila pouze Národní účetní rada účetní interpretací I-31 Mezitímní účetní výkaznictví, která však není právně závazná.

záloh podílu na zisku.⁴⁰ Důvodů nevyužívání může být hned několik. Zaprvé lze ze společností s ručením omezeným, popř. akciových společností s omezeným počtem akcionářů, získat finanční prostředky jinými způsoby, např. krátkodobou půjčkou společnosti společníkům se zápočtem dluhu při přiznání podílů na zisku.⁴¹ Zadruhé může přesahovat náročnost splnění podmínek pro výplatu záloh (zpracování mezitímní účetní závěrky, dodržení restriktivních výplatních kritérií) ekonomický prospěch plynoucí společníkům z výplat záloh. Nebo zatřetí většina společníků, resp. společností o tomto nástroji nebyla v roce 2014 dostatečně informována, nebo si nebyla technicky schopna s výplatou záloh poradit.

Věcný obsah položky výsledku hospodaření je dále zejména ovlivněn oceňováním majetku, závazků, nákladů a výnosů, volbou účetních metod i účetními zásadami. Tyto prvky účetního systému se v ČR i SR odlišují. Jejich analýza však není předmětem zkoumání diplomové práce.

⁴⁰ Zdrojový soubor 229 firem působících ve zbrojním průmyslu byl převzat z analýzy provedené autorem diplomové práce v rámci projektu Studentské grantové soutěže s názvem „Analýza porušení předpokladu trvání podniku v dohledné budoucnosti (going concern) v účetních závěrkách podnikatelských subjektů v ČR“, který byl řešen na ŠKODA AUTO Vysoká škola, o. p. s. v letech 2015 - 2017.

⁴¹ Poskytnutí půjčky společností společníkům má však na obě strany daňové dopady.

5 Praktický příklad transakcí ve vlastním kapitálu kapitálových společností v České republice a ve Slovenské republice a jejich komparace

Cílem této kapitoly je aplikovat účetní metody a postupy, které mají dopad do vlastního kapitálu kapitálových společností v České republice a na Slovensku, porovnat účtování transakcí ve vlastním kapitálu a nalézt odlišné dopady daných účetních případů v rozvaze obchodních společností obou zemí.

Příklad je ilustrován na smyšlené akciové společnosti, jejíž jednotlivé položky aktiv i pasiv a stejně tak i počáteční stavy těchto položek, jsou z důvodu srovnatelnosti shodné jak pro ČR, tak i po SR. Účetní případy uskutečněné v průběhu účetního období jsou pro zjednodušení, větší přehlednost a srozumitelnost, očištěny o běžné hospodářské transakce. Obchodněprávní skutečnosti, které mohou nastat pouze v jedné z obou zemí a ve druhé zemi nejsou zákonem povoleny, nejsou součástí tohoto příkladu. Jedná se např. o výplatu záloh podílu na zisku, poskytnutí finanční asistence (zápůjčky na nákup akcií akciové společnosti), aj.

Výchozí situaci akciové společnosti zachycují počáteční rozvahy na následujícím obrázku. Další obrázek pak zachycuje jednotlivé vybrané účetní případy nastalé v průběhu účetního období a jejich účetní zachycení v obou zemích. Souhrn účetních případů a jejich zaúčtování je doplněn o komentář k některým účetním operacím, které jsou v obou zemích zachyceny odlišně, a jsou analyzovány možné dopady obou variant účetního zachycení. Po zachycení účetních transakcí následují konečné rozvahy obchodních společností.

Rozvaha akciové společnosti v ČR k 1.1.			
Aktiva		Pasiva	
Pohledávky za upsaný ZK	0	Vlastní kapitál celkem	14 200
Pozemek	1 500	Základní kapitál celkem	10 000
Akcie spol. B	2 200	Základní kapitál	10 000
Akcie spol. C	5 000	Změny základního kapitálu	0
Pohledávky	3 500	Vlastní podíly	0
Bankovní účet	3 000	Emisní ážio	0
		Oceňovací rozdíl k akciím B	200
		Oceňovací rozdíl k akciím C	0
		Jiný výsledek hosp. min. let	0
		Hospodářský výsledek běž. ob.	4 000
		Splatná daň z příjmů PO	1 000
		Odložená daň z příjmů PO	0
Aktiva celkem	15 200	Pasiva celkem	15 200

Rozvaha akciové společnosti v SR k 1.1.			
Aktiva		Pasiva	
Pozemek	1 500	Vlastní kapitál celkem	14 200
Akcie spol. B	2 200	Základní kapitál celkem	10 000
Opravná položka k akc. B	0	Základní kapitál	10 000
Akcie spol. C	5 000	Změny základního kapitálu	0
Vlastní podíly	0	Pohledávky za upsaný VK	0
Pohledávky	3 500	Emisní ážio	0
Bankovní účet	3 000	Zákonný rezervní fond	0
		Rezervní fond na vlastní akcie	0
		Oceňovací rozdíl k akciím B	200
		Oceňovací rozdíl k akciím C	0
		Nerozdělený zisk minulých let	0
		Hospodářský výsledek běž. ob.	4 000
		Splatná daň z příjmů PO	1 000
		Odložená daň z příjmů PO	0
Aktiva celkem	15 200	Pasiva celkem	15 200

Účetní případ	Částka ČR	MD ČR	DAL ČR	Částka SR	MD SR	DAL SR
1) Valná hromada rozhodla o rozdělení hospodářského výsledku minulého účetního období ve výši 4.000 takto:	4 000	Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení	X	4 000	Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení	X
zvýšení ZK z vlastních zdrojů 2.000	2 000	X	Změny ZK	2 000	X	Změny ZK
příděly do povinně tvořených fondů v zákonné výši	X	X	X	400	X	Zákonný rezervní fond
zbylá částka přiznána jako podíl na zisku akcionářům	2 000	X	Závazky ke společníkům	1 600	X	Závazky ke společníkům
2) Výplata podílů na zisku z BÚ	2 000	Závazky ke společník.	Bankovní účet	1 600	Závazky ke společník.	Bankovní účet
3) Akciová společnost emitovala 40 ks nových akcií v nominální hodnotě 100, emisní hodnota činí 130.	4 000	Pohledávky za ups. ZK	Změny ZK	4 000	Pohledávky za ups. VK	Změny ZK
4) Zaúčtování emisního ážia	1 200	Pohledávky za ups. ZK	Emisní ážio	1 200	Pohledávky za ups. VK	Emisní ážio
5) V červenci placeno 40 % emisní hodnoty upsaných akcií.	2 080	Bankovní účet	Pohledávky za ups. ZK	2 080	Bankovní účet	Pohledávky za ups. VK
6) V září splaceno další 10 % emisní hodnoty upsaných akcií.	520	Bankovní účet	Pohledávky za ups. ZK	520	Bankovní účet	Pohledávky za ups. VK
7) Zvýšení základního kapitálu souhrnně z vlastních zdrojů a emisí nových akcií (po splacení 30 % NH) bylo zapsáno do OR v říjnu.	6 000	Změny ZK	Základní kapitál	6 000	Změny ZK	Základní kapitál
8) Zaplacená splatná daň z příjmů PO (sazba daně 20 %).	1 000	Splatná daň z příjmů PO	Bankovní účet	1 000	Splatná daň z příjmů PO	Bankovní účet
9) Společnost odhalila chybu minulého účetního období. Nebylo účtováno o vyřazení prodaného pozemku v pořizovací ceně 1.000 (prodej byl zaúčtován správně již v minulém účetním období).	1 500	Jiný výsl. hosp. min. let	Pozemek	1 500	Neuhraz. ztr. min. let	Pozemek
10) Podáno dodatečné daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob z titulu prodeje a vyřazení pozemku, sazba daně 20 %.	300	Splatná daň z příjmů PO	Jiný výsl. hosp. min. let	300	Splatná daň z příjmů PO	Neuhraz. ztr. min. let
11) Společnost ke konci roku nabyla vlastní akcie od jednoho ze svých akcionářů. V příštím roce se plánuje prodej jinému zájemci. Nominální hodnota 1.000, pořizovací cena 1.200	1 200	Vlastní akcie	Bankovní účet	1 200	Vlastní akcie	Bankovní účet
12) Tvorba rezervního fondu na vlastní akcie	X	X	X	1 200	Emisní ážio	Rezervní fond na vlastní akcie
13) Přecenění realizovatelných akcií společnosti B. Pořizovací cena 2.000, reálná hodnota 1.700, fond z přecenění +200.	500	Oceňovací rozdíl k akciím spol. B	Akcie společnosti B	200	Oceňovací rozdíl k akciím spol. B	Akcie společnosti B
14) Tvorba opravné položky k akciím společnosti B	X	X	X	300	N – Tvorba OP	OP k akciím spol. B
15) K rozvahovému dni byl přeceněn 10 % podíl na akciové společnosti C. Pořizovací cena 5.000, reálná hodnota 6.000	1 000	Akcie společnosti C	Oceňovací rozdíl k akciím spol. C	1 000	Akcie společnosti C	Oceňovací rozdíl k akciím spol. C
16) Z přeceňovacího rozdílu je zjištěn odložený daňový závazek 200. Sazba daně z příjmů příštího roku činí 20 %.	200	N – Odložená daň z příjmů práv. osob	Odložený daňový závazek	200	Oceňovací rozdíl k akciím spol. C	Odložený daňový závazek

Komentář k vybraným účetním případům a jejich účetnímu řešení:

- 1) Účetní zachycení rozdělení hospodářského výsledku je v obou zemích prakticky totožné. Kapitálové společnosti v SR však mají zákonnou povinnost tvořit zákonný rezervní fond, a sice v určité výši čistého hospodářského zisku minulého roku (10 % u a.s.) až do zákonem dané výše základního kapitálu (20 % u a.s.). Společnosti v ČR takovou povinnost již od roku 2014 nemají. Důsledkem toho je, že první dosažené zisky nových kapitálových společností na Slovensku jsou ve větší míře zadrženy ve vlastním kapitálu a nejsou odčerpány z podniku jako podíly na zisku. Tím je zlepšována kondice podniku. Věřitelům společností se dostává na Slovensku větší jistoty, jelikož VK musí být v SR zákonitě vyšší než VK srovnatelné společnosti v ČR.
- 3) Pro zvýšení ZK emisí nových akcií platí v obou zemích totožné zákonné podmínky. Účtování je taktéž bez rozdílu. Zásadním rozdílem při externím zvyšování ZK však je vykázání „Pohledávek za upsaný ZK“. Zatímco v ČR jsou pohledávky vykázány jako první položka aktiv, ve SR jsou zápornou korekční položkou ZK. Bilanční suma, tedy i hodnota aktiv, v ČR bude ve srovnání s totožnou společností v SR nadhodnocena. Stejně tak bude nadhodnocena i výše základního kapitálu. Pokud se uživatel účetních výkazů chce spoléhat na garanční funkci základního kapitálu, bude při porovnání společností z ČR a SR preferovat české ekonomické subjekty, jelikož hodnota jejich ZK bude ve srovnání se SR vyšší, a to právě o hodnotu dosud nesplacených pohledávek za upsaný ZK.⁴² Varianta zachycení „Pohledávek za upsaný ZK“ ve SR je tudíž opatrnější (nenahodnocuje sumu aktiv) a lépe odpovídá skutečnosti.
- 5) Akciová společnost ani v jedné zemi nemohla nechat zapsat zvýšení svého základního kapitálu do obchodního rejstříku, jelikož pro zápis zvýšení ZK zákony obou zemí vyžadují splacení celého emisního ážia plus 30 % jmenovité hodnoty upsaných akcií. V tento moment je sice splaceno celé emisní ážio, avšak jen 27 % nominální hodnoty.

⁴² To platí pouze za předpokladu, že všechny ostatní účetní případy jsou v obou zemích zachycovány a vykazovány totožně.

- 9) K opravám účetních chyb minulých období se legislativy obou zemí staví podobně. Hospodářská operace, která časově nesouvisí s běžným účetním obdobím, ale minulým účetním obdobím, nesmí ovlivnit hospodářský výsledek běžného období (ledaže se jedná o nevýznamné částky). Z toho důvodu nejsou účetní případy zachyceny výsledkově, nýbrž rozvahově. V ČR byla v roce 2013 zavedena nová položka, která slouží výhradně pro zachycení takových mimořádných situací – „Jiný výsledek hospodaření minulých let“. V SR jsou tyto účetní případy zachyceny do „Nerozděleného zisku“, nebo „Neuhrazené ztráty minulých let“. Výhodou českého řešení je informace navíc, kterou poskytuje rozvaha, u slovenského řešení se zaúčtované opravy chyb „ztratí“ v hodnotě kumulovaných výtěžků minulých let. Chce-li však uživatel účetní závěrky rozklíčovat jednotlivé účetní případy oprav chyb minulých let, musí tak či tak nahlédnout do „Přílohy“ účetní závěrky, ve které účetní jednotka podává podrobné informace.
- 11) Vykazování vlastních akcií je dalším zcela odlišným účetním řešením, ačkoliv obchodněprávní podmínky pro nabývání vlastních akcií se v obou zemích příliš neliší. Účtování je sice totožné, avšak zatímco v ČR jsou vlastní akcie vykázány jako korekční položka k základnímu kapitálu, v SR od roku 2014 vstupují do aktiv účetní jednotky, a tak jsou také vykázány. Aby nemohlo docházet k situaci, kdy je tvořen tzv. „fiktivní základní kapitál“⁴³ a nemohly být nadměrně vypláceny podíly na zisku, je povinností účetní jednotky zřídit ve výši odpovídající pořizovací ceně vlastních akcií „Zákonný rezervní fond na vlastní akcie“, který je účelově vázaným fondem a nelze jej využít k výplatě podílů na zisku. Věřitel je tedy chráněn na stejné úrovni jako v ČR. Rozdíl je však v tom (obdobně, jako v bodě 3), která výše základního kapitálu spíše odpovídá realitě a podává věrný obraz účetnictví. Ačkoliv jsou směnicí EU povoleny obě varianty, opatrnějším a věrnějším zobrazením je v tomto případě model používaný v ČR, kdy je o hodnotu nabytých vlastních akcií přímo snížen ZK. Ve srovnání s obdobnou společností v SR by byl ZK nižší, bilanční suma by byla podhodnocena.

⁴³ Základní kapitál zčásti či zcela financovaný z dosavadního majetku korporace.

- 12) Viz bod 11.
- 13) Ocenění vybraných cenných papírů reálnou hodnotou (popř. metodou ekvivalence) má jak v ČR, tak i v SR dopad přímo do vlastního kapitálu, nikoliv do hospodářského výsledku. Rozdíl v obou zemích byl však identifikován při poklesu reálné hodnoty oproti pořizovací ceně. V ČR funguje model přeceňování do fondů z přecenění bez ohledu na to, zda se reálná hodnota oproti historické ceně pohybuje směrem dolů, nebo nahoru. Vždy je vykázáno kapitálově. Slovensko využívá kombinovaný model, který růst reálné hodnoty nad historickou cenu zachycuje rovněž kapitálově do fondu z přecenění, ale snížení reálné hodnoty pod historickou cenu zachycuje již výsledkově. V tomto případě tvorbou opravné položky. Kombinovaný model SR lze považovat za opatrnější, jelikož dosud nerealizovatelné zisky neovlivní zisk běžného období (jsou vykázány kapitálově), ale potenciální dosud nerealizované ztráty již ovlivní hospodářský výsledek v tom období, kdy byla ztráta identifikována.
- 14) Viz bod 13.
- 16) Jak již bylo řečeno v bodě 13, přeceňování vybraných cenných papírů se v ČR a SR neliší. Liší se ovšem účtování odložené daňové povinnosti, a to konkrétně v případech, kdy titul pro odloženou daň vznikl v důsledku přecenění majetku reálnou hodnotou.⁴⁴ V ČR je odložená daň zachycena buď výsledkově, nebo kapitálově do položky „Jiný výsledek hospodaření minulých let“. Kapitálově ale pouze za předpokladu, že se odložená daň vztahuje k minulým obdobím, nebo vznikla změnou účetní metody, což není tento případ. V SR je postup jiný. Vzhledem k tomu, že odložený daňový závazek souvisí s mimovýsledkovou (kapitálovou) položkou, neměl by být zachycen výsledkově, nýbrž rovněž kapitálově. Jak zdůrazňuje OpZoÚ, logikou účtování odložené daně je, že odložená daň vznikající v souvislosti s určitým účetním případem, se účtuje v závislosti od toho, jak se účtuje daný účetní případ. Proto je odložený daňový závazek zaúčtován na vrub „Oceňovacích rozdílů z přecenění majetku“.

⁴⁴ Daňově účinná cena zůstává nadále stejná, účetní hodnota se zvyšuje. Rozdíl je tzv. dočasným rozdílem, ze kterého je počítána odložená daňová povinnost.

Rozvaha akciové společnosti v ČR k 31.12.			
Aktiva		Pasiva	
Pohledávky za upsaný ZK	2 600	Vlastní kapitál celkem	15 300
Pozemek	0	Základní kapitál celkem	14 800
Akcie spol. B	1 700	Základní kapitál	16 000
Akcie spol. C	6 000	Změny základního kapitálu	0
Pohledávky	3 500	Vlastní podíly	-1 200
Splatná daň z příjmů PO	300	Emisní ážio	1 200
Bankovní účet	1 400	Oceňovací rozdíl k akciím B	-300
		Oceňovací rozdíl k akciím C	1 000
		Jiný výsledek hosp. min. let	-1 200
		Hospodářský výsledek běž. ob.	-200
		Splatná daň z příjmů PO	0
		Odložená daň z příjmů PO	200
Aktiva celkem	15 500	Pasiva celkem	15 500

Rozvaha akciové společnosti v SR k 31.12.			
Aktiva		Pasiva	
Pozemek	0	Vlastní kapitál celkem	14 300
Akcie spol. B	2 000	Základní kapitál celkem	13 400
Opravná položka k akc. B	-300	Základní kapitál	16 000
Akcie spol. C	6 000	Změny základního kapitálu	0
Vlastní podíly	1 200	Pohledávky za upsaný VK	-2 600
Pohledávky	3 500	Emisní ážio	0
Splatná daň z příjmů PO	300	Zákonný rezervní fond	400
Bankovní účet	1 800	Rezervní fond na vlastní akcie	1 200
		Oceňovací rozdíl k akciím B	0
		Oceňovací rozdíl k akciím C	800
		Neuhrazená ztráta min. let	-1 200
		Hospodářský výsledek běž. ob.	-300
		Splatná daň z příjmů PO	0
		Odložená daň z příjmů PO	200
Aktiva celkem	14 500	Pasiva celkem	14 500

Při porovnání výše uvedených konečných rozvah obou shodných společností lze konstatovat následující závěry:

1. Základní kapitál obchodní společnosti v České republice je oproti slovenské společnosti nadhodnocen, což je způsobeno vykázáním „Pohledávek za upsaný ZK“ v aktivech. Protikladně však působí vykázání „Vlastních akcií“ v aktivech slovenské společnosti, které jsou v Česku vykázány záporně jako součást ZK. Ideálně by struktura základního kapitálu mohla vypadat následovně, kdy jsou všechny transakce související se ZK vykázány přímo jako korekční položky ZK:

Rozvaha akciové společnosti po úpravě	
Aktiva	Pasiva
	Základní kapitál celkem 13 400
	Základní kapitál 16 000
	Změny základního kapitálu 0
	Pohledávky za upsaný VK -2 600
	Vlastní podíly -1 200

2. Vzhledem k tomu, že české společnosti již nemusí ze zákona tvořit rezervní fond za účelem krytí ztráty, jehož výše je regulována, mohla česká akciová společnost oproti slovenské vyplatit na dividendách o 400 více. Z toho důvodu o tuto hodnotu poklesla oproti slovenské společnosti hodnota VK.
3. Ve slovenské společnosti byl ze zákona vytvořen rezervní fond na vlastní akcie, který snižuje velikost disponibilního vlastního kapitálu. Vytvořen byl z emisního ážia, které bylo jediným dostatečným disponibilním zdrojem.
4. Hodnoty na položce „Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků“ se budou v obou zemích vždy lišit. Prvním důvodem je, že pokles reálné hodnoty pod historickou cenu se v SR účtuje výsledkově, nikoliv kapitálově jako v ČR. Druhým důvodem je účtování odložené daňové povinnosti z titulu přecenění na vrub, nebo ve prospěch této položky, a to opět pouze v SR (v ČR je účtováno výsledkově).
5. Kumulované výtěžky minulých let budou taktéž nabývat rozdílných hodnot, jelikož opravy chyb jsou v Česku zachyceny do speciální položky, namísto do „souhrnné“ položky „Nerozdělený zisk/Neuhrazená ztráta minulých let“.

Závěr

Ačkoliv Českou a Slovenskou republiku lze považovat za „sesterské“ země, které ještě před méně než čtvrt stoletím tvořily jeden společný stát, právní rámec obou zemí se v některých bodech odlišuje i přesto, že obě země jsou členy Evropské unie, jejichž předpisy se rovněž řídí. Výjimkou v nestejně úpravě není ani oblast obchodněprávní, ani oblast účetnictví. Poznání významných rozdílů v obou zmíněných oblastech je zásadním předpokladem pro učinění správných rozhodnutí, ať již v pozici finančního manažera, účetního, investora, nebo začínajícího podnikatele.

Cílem diplomové práce je podrobně popsat strukturu vlastního kapitálu obchodních korporací v České republice a v Slovenské republice k právnímu stavu k 1.1.2016. Následně porovnat strukturu položek vlastního kapitálu včetně jejich obsahové náplně a nalézt zásadní rozdíly a analyzovat je s ohledem na dodržení věrného a poctivého obrazu účetnictví, zásady opatrnosti a zásady ochrany věřitele. Pro dosažení cíle práce byla stanovena hypotéza: *„Struktura a obsahová náplň položek vlastního kapitálu obchodních korporací České republiky a Slovenské republiky se bude shodovat z více než 80 %.“*

Z komparace vlastního kapitálu provedené v rámci čtvrté kapitoly však vyplynulo, že rozdíly, a to jak ve struktuře položek vlastního kapitálu, tak i v obsahové náplni položek vlastního kapitálu, jsou významné. Rozdílná účetní úprava vlastního kapitálu vychází především z odlišné obchodněprávní úpravy podnikání právnických osob v obou zemích. To vyplývá zejména ze skutečnosti, že národní úpravy účetnictví kontinentální Evropy podléhají především obchodnímu a daňovému právu (právnímu systému země). Česká republika se v obchodněprávní oblasti řídí od roku 2014 novým „zákonem o obchodních korporacích“, který nahradil původní „obchodní zákoník“ a přinesl řadu významných změn. Jak vyplývá z důvodové zprávy, inspiraci pro jeho tvorbu hledali autoři především v předpisech našich západních sousedů. Oproti tomu na Slovensku je i nadále v platnosti „starý“ obchodní zákoník z roku 1991, dle kterého se ČR řídila do konce roku 2013. Stěžejními rozdíly „nové“ české a „staré“ slovenské obchodněprávní úpravy, které mají dopad do účetních předpisů, jsou např. minimální výše základního kapitálu společnosti, nabývání vlastních akcií,

povinnost tvorby a přidělů do zákonného rezervního fondu ke krytí ztráty, možnost vyplácení záloh podílu na zisku, poskytování úvěrů společností na nákup akcií dané společnosti. Tyto závěry vyplývají z komparace obchodněprávní úpravy obchodních korporací ČR a SR, která je součástí přílohy č. 1 diplomové práce.

Ačkoliv Slovenská republika nadále používá „starý“ občanský a obchodní zákoník z dob společné republiky, jehož struktura může být považována za zastaralou a nemoderní, v oblasti účetního práva se slovenská úprava jeví jednodušší. Účetní předpisy ČR se skládají ze zákona o účetnictví, na který následně navazují prováděcí vyhlášky a dále ještě národní účetní standardy, přičemž vyhlášky i standardy jsou odlišné pro jednotlivé formy entit (podnikatele, banky, neziskové organizace, aj.). Slovenské účetnictví je taktéž upraveno zákonem o účetnictví, ale dále si Slovensko vystačilo pouze s tzv. „opatřeními“, které jsou kombinací českých vyhlášek a standardů. Orientace v účetních předpisech je tak na Slovensku jednodušší, jelikož není třeba relevantní informace získávat ze dvou předpisů (vyhláška, standardy), ale jen z jediného (opatření). Na rozdíl od úpravy v Česku jsou v opatřeních zmiňovány přímo čísla účtů z účtového rozvrhu, nikoliv jen čísla účtových skupin, což může usnadnit práci účetním.

Česká republika se v roce 2014 odklonila od regulace minimální výše základního kapitálu (u s.r.o. stačí 1 česká koruna) a tím i od jeho garanční funkce, díky které byly prostřednictvím obchodněprávní legislativy chráněni věřitelé společnosti. Současně se snížením minimální výše ZK byla zrušena i povinná tvorba zákonného rezervního fondu, který byl tvořen určitým procentem z výše základního kapitálu. Na druhé straně na Slovensku je i nadále předepsána minimální výše ZK u s.r.o. (5.000 €) a z ní je tvořen zákonný rezervní fond, je-li dosaženo zisku (stejně tak i u a.s.). Z toho důvodu nemůže u slovenských společností docházet v začátcích podnikání k tak enormnímu odlivu vlastního kapitálu formou výplaty dividend jako v případě společností v ČR, jelikož Slovenské společnosti musí nejprve z dosažených zisků vytvořit rezervní fond určený ke krytí ztráty, jehož prostředky nelze mezi společníky dle zákona rozdělit.

I samotná struktura základního kapitálu je v obou zemích odlišná, čemuž nenapomáhají ani evropské směrnice, které umožňují variantní řešení vykazování základního kapitálu. Ani v jedné zemi navíc není vykazován základní kapitál v takové struktuře, která by pro uživatele účetních výkazů byla nejsrozumitelnější

a podávala nejméně pohled na účetnictví podniku. V ČR jsou totiž vykazovány pohledávky za upsaný dosud nesplacený základní kapitál na straně aktiv, čímž jsou nadhodnocována aktiva a současně základní kapitál na straně pasiv. V SR jsou v aktivech naopak vykázány vlastní akcie společnosti, které stejně jako v předcházejícím případě nadhodnocují aktiva společnosti namísto toho, aby snižovaly základní kapitál společnosti. Z těchto důvodů proto ani není možné říci, která ze struktur, resp. zákonných úprav základního kapitálu podává věrnější obraz o společnosti. Je však namísto doporučit sjednocení této části struktury vlastního kapitálu, aby uvedené informace o základním kapitálu (upsaná výše ZK, nesplacená část ZK, změny ZK, držení vlastních akcií) byly vykazovány v pasivech společnosti (nikoliv v aktivech, jako tomu je doposud). Takové sjednocení povede k podání věrného obrazu o situaci podniku, nebude nadhodnocovat aktiva společnosti, ani základní kapitál společnosti, a navíc budou struktury základního kapitálu navzájem srovnatelné na mezinárodní úrovni.

Kromě oblasti základního kapitálu lze spatřit významné odlišnosti v úpravě přeceňování majetku a závazků na reálné hodnoty a také v jejich účetním vykazání. Legislativy obou zemí umožňují k rozvahovému dni přeceňovat majetek z historických cen na reálné hodnoty jen u vybraných, vysoce likvidních a trhem kvalitně ocenitelných druhů majetku (především cenných papírů, komodit, derivátů, drahých kovů, aj.). Rozdíl mezi původním a novým oceněním je vykázán buď výsledkově, nebo rozvahově s ohledem na druh majetku a účel jeho držby společností. Slovensko však nevyužívá čistě kapitálový model, nýbrž kombinovaný model. Při něm jsou nerealizované zisky vykazovány kapitálově, nerealizované ztráty jsou však vykázány výsledkově a ovlivňují tak hospodářský výsledek běžného roku. Tento model je tedy opatrnější, jelikož ctí zásadu opatrnosti, kdy jsou očekávané ztráty vykazovány výsledkově a je tak o ně snižován zisk běžného období, tedy i celková výše disponibilních vlastních zdrojů společnosti. S přeceňováním majetku dále souvisí vykazání odložené daňové povinnosti účetní jednotky vzniklé z titulu přecenění majetku, které je na Slovensku řešeno věrněji, jelikož účtování o odložené dani ovlivňuje takové položky, se kterými příčinně souvisí.

Přecenění ostatních složek majetku (vyjma výše uvedených) je možné pouze při podnikových kombinacích, z nichž byla touto prací zkoumána pouze fúze.

V České republice je přeceněn majetek a závazky zanikající společnosti fúze pouze za předpokladu, že se následně zvyšuje ZK nástupnické společnosti. Na Slovensku dochází k přecenění na reálné hodnoty a jejich promítnutí do účetnictví nástupnické společnosti v každém případě. Zásadním poznatkem zde však je věc jiná, a to skutečnost, že se společností prostřednictvím realizace podnikové kombinace (přeměny společnosti) dostává do rukou možnost přecenit majetek na reálné hodnoty a vykázat tak (aktivovat) dosud nerealizované zisky, což je v rozporu se zásadou opatrnosti. V případě, že k takovému jednání (fúzi) je ekonomický důvod, může být promítnutí reálných hodnot v účetnictví v pořádku, hrozbou však může být tzv. „technická fúze“, kdy dochází k pouhé reorganizaci vzájemných vztahů několika podniků s cílem přecenit celé jmění podniku reálnými hodnotami.

Z výše uvedených závěrů práce vyplývá, že stanovená hypotéza: *„Struktura a obsahová náplň položek vlastního kapitálu obchodních korporací České republiky a Slovenské republiky se bude shodovat z více 80 %“*, nebyla potvrzena.

Obecně lze shrnout, že rozhodnutí činěná na základě prostého srovnání účetních výkazů České republiky a Slovenské republiky by bez hlubších znalostí obchodněprávní a zejména účetní legislativy vedla k chybným závěrům. Rozhodně nestačí pouhý pohled na velikost vlastního, resp. základního kapitálu. Stejně tak ani jednotlivé další položky vlastního kapitálu (položky z přecenění, zisky minulých let, hospodářský výsledek, aj.) mají rozdílnou obsahovou náplň, což vyplývá z odlišných účetních metod obou zemí. Uživatel účetní závěrky (investor, analytik, konkurent, věřitel, atp.), který chce s údaji pracovat a srovnávat je, musí očistit závěrku jedné země na úroveň země druhé, a až na základě upravených údajů vyvozovat patřičné závěry.

Seznam použitých zdrojů

Seznam odborné literatury

BOKŠOVÁ, J. Účetní výkazy pod lupou I. Základy účetního výkaznictví. Praha: LINDE, 2013. 500 s. ISBN 978-80-720-1-921-2.

BUCHTA, Michal. Základní kapitál a jeho význam pro kapitálové obchodní společnosti, Diplomová práce. 2006, Právnická fakulta Masarykovy university, Katedra obchodního práva.

DĚDIČ, Jan. Akciové společnosti. 7., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-404-9.

DVOŘÁKOVÁ, D. Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS . 3. vyd. Brno: Computer Press, 2011. 327 s. ISBN 978-80-251-3652-2.

FARKAŠ, R. Vlastné imanie obchodných spoločností. 1. vyd., Bratislava: Wolters Kluwer, 2012. 166 str. ISBN: 9788080785161

KOVANICOVÁ, Dana. Abeceda účetních znalostí pro každého. 20. aktualizované vydání, Polygon, Praha, 2012, ISBN BP-03411-K.

MAZZOLINI, Karel. Nabývání vlastních akcií a finanční asistence, diplomová práce. 2009. Praha: UK, PF.

MELICHEROVÁ, M., Základné imanie obchodných spoločností, diplomová práce. 2012. Banská Bystrica: Bankovní institut vysoká škola Praha.

SALACHOVÁ, B. Obchodní korporace a jejich přeměny. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2014. ISBN: 978-80-7418-220-4

SKÁLOVÁ, Jana. Účetní a daňové dopady transakcí v kapitálové společnosti. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-485-7

SKÁLOVÁ, J. Účetní a daňové souvislosti přeměn obchodních společností. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-699-0

SMRČKA, L. Ovládnutí a převzetí firem. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-442-1

STROUHAL, J. -- BULLA, M. -- BRYCHTA, I. -- KRUPOVÁ, T. -- KUCHAROVÁ, I. -- NÁHLOVSKÁ, J. -- PILAŘOVÁ, I. -- PŠENKOVÁ, Y. MERITUM Účetnictví podnikatelů. 11. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 536 s. ISBN 978-80-7478-447-7.

ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Účetní operace kapitálových společností. 3. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-4018-8

VEJVODA, M. Vlastní kapitál obchodních korporací, bakalářská práce. 2015. Mladá Boleslav: Škoda Auto Vysoká škola.

Seznam právních předpisů

České účetní standardy pro podnikatele

Druhá směrnice Rady č. 77/91/EHS o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech

Čtvrtá směrnice rady (78/660/EHS), o ročních účetních závěrkách některých forem společností

Nařízení komise (ES) č. 1126/2008 ze dne 3. listopadu 2008, kterým se přijímají některé mezinárodní účetní standardy v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002

Oznámenie č. 388/2014 Z. z.

Oznámenie č. 740/2002 Z. z.

Sedmá směrnice rady (83/349/EHS), o konsolidovaných účetních závěrkách

Směrnice EP a Rady (2013/34/EU), o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS

Vyhláška 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č.563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Zákon č. 431/2002 Z. z., o účtovnictve

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Seznam ostatních zdrojů

BĚHOUNEK, Pavel. Novinky pro obchodní společnosti od 1. 1. 2014. Účetnictví v praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2014, č. 4, s. 4-12. ISSN 1211-7307.

BÁRKOVÁ, D. Význam základního kapitálu u obchodních společností. In Sborník pedagogické konference Rekodifikace práva. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2013. s. 5-15. ISBN: 978-80-245-1983-8

Důvodová zpráva k ZOK. Nový občanský zákoník. [online]. 22.11.2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>

Interpretace Národní účetní rady. Národní účetní rada. [online]. 29.10.2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.nur.cz/content/category/6/15/40/>

SKÁLOVÁ, Jana. Daňová a účetní úprava fúzí na Slovensku. VŠE. [online]. 09.11.2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=cfuc&pdf=399.pdf>

SKÁLOVÁ, Jana. Jiný výsledek hospodaření v účetní závěrce za rok 2013. TPA Horwath. [online]. 29.10.2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.tpa-horwath.cz/cs/c/publikace-novinky/novinky/jiny-vysledek-hospodareni-v-ucetni-zaverce-za-rok-2013>

SKÁLOVÁ, Jana. Odložená daň při přeměnách. VŠE. [online]. 09.11.2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/cfuc/319>

SKÁLOVÁ, Jana. Příplatky do vlastního kapitálu u akciové společnosti. TPA Horwath. [online]. 29.10.2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.tpa-horwath.cz/cs/c/publikace-novinky/novinky/priplatky-do-vlastniho-kapitalu-u-akciove-spolecnosti>

SKÁLOVÁ, J.: Vlastní kapitál v procesu přeměny společnosti a jeho účetní zobrazení. VŠE. [online]. 09.11.2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=cfuc&pdf=299.pdf>

STEIN, Radek. Zálohy na podíly na zisku – past na jednatele či společníky. TPA Horwath. [online]. 29.10.2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://www.tpa-horwath.cz/cs/c/publikace-novinky/novinky/zalohy-na-podily-na-zisku-past-na-jednatele-ci-spolecniky>

Výkladová stanoviska Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti. Nový občanský zákoník. [online]. 29.10.2014 [cit. 2014-10-29]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vykladova-stanoviska/>

Seznam příkladů

Příklad 1 Účetní zachycení oceňovacího rozdílu vzniklého z přecenění při přeměně	29
Příklad 2 Účetní zachycení rozdílu z ocenění při přeměnách obchodních korporací	31
Příklad 3 Účetní zachycení vypořádání vzájemných pohledávek a závazků zúčastněných společností	33
Příklad 4 Poskytnutí finanční asistence (půjčky) na nákup vlastních akcií společnosti	35
Příklad 5 Tvorba rezervního fondu z emisního ážia při vzniku společnosti	46
Příklad 6 Tvorba odloženého daňového závazku z titulu přecenění cenných papírů reálnou hodnotou do fondu z přecenění.....	49
Příklad 7 Účetní zachycení sloučení kapitálově nepropojených podniků	51
Příklad 8 Komparace vykázání nesplacených pohledávek za upsaný základní kapitál.....	59
Příklad 9 Komparace vykázání nakoupených vlastních akcií	60
Příklad 10 Účetní zachycení pořízení opcí neobchodovatelných na veřejném trhu..	64
Příklad 11 Komparace účetního vykázání odloženého daňového závazku tvořeného z titulu přecenění cenných papírů reálnou hodnotou do fondu z přecenění.....	65
Příklad 12 Komparace účetního zachycení významné chyby minulého období ...	75

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Porovnání parametrů s.r.o. a a.s. v České republice k 1.1.2016 ..	16
Tabulka č. 2 – Porovnání parametrů s.r.o. a a.s. ve Slovenské republice k 1.1.2016.....	43
Tabulka č. 3 – Srovnání struktur vlastního kapitálu České republiky a Slovenské republiky k 1.1.2016	57
Tabulka č. 4 – Srovnání účetních případů vykazovaných rozvahově do fondu z přecenění majetku a závazků v ČR a SR	63
Tabulka č. 5 – Komparace zásadních účetních odlišností při sloučení obchodních společností v ČR a SR	67
Tabulka č. 6 – Srovnání vykázání účetních případů vznikajících z titulu sloučení obchodních společností.....	71
Tabulka č. 7 – Srovnání právních titulů vedoucích k tvorbě rezervních fondů v ČR a SR	72

Příloha číslo 1 – Komparace obchodněprávní úpravy obchodních korporací v ČR a SR

SPOLEČNOST S RUČ. OMEZENÝM	ČR	SR
nejmenší počet zakladatelů	jeden	jeden
největší počet zakladatelů	neomezeně	50
zákaz řetězení	ne	ano
účast společníka ve více společnostech	neomezeně	max. tři jednočlenné s.r.o.
hodnota nejmenšího možného vkladu	1 Kč	750 €
minimální výše základního kapitálu	1 Kč	5 000 €
nepeněžní vklady	ano, musí být splaceny před vznikem	ano, musí být splaceny před vznikem
počet hlasů ke vkladu	poměrný	poměrný
počet podílů na společníka	neomezený	jeden
ručení společníka za závazky společnosti	do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v OR	do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v OR
možnost uhrazovací povinností	ano – na základě usnesení valné hromady, neomezeně	ano, do 50 % ZK
založení	společenská smlouva/zakladatelská listina	společenská smlouva/zakladatelská listina
rozsah splacení vkladů při vzniku	30 % každého vkladu + vkladové ážio + veškeré nepeněžité vklady	30 % každého peněžitého vkladu, celkově 50 % ZK + veškeré nepeněžité vklady ⁴⁵
doba na doplacení vkladů	nejvýše do 5 let od vzniku	nejvýše do 5 let od vzniku
orgány	valná hromada, jednatel, dozorčí rada (není povinná) + další orgány dle stanov	valná hromada, jednatel, dozorčí rada (není povinná) + další orgány dle stanov
povinnost rezervního fondu	ne	ano
zákonná povinnost tvorby rezervního fondu již při vzniku	ne (ze zisku)	ne, až ze zisku
výše rezervního fondu	-	min. 5 % ze zisku každý rok, celkově min. 10 % ZK
vyplácení záloh podílů na zisku	ano	ne

⁴⁵ Při založení jediným společníkem musí být splacen celý ZK.

AKCIOVÁ SPOLEČNOST	ČR	SR
nejmenší počet zakladatelů	jeden	jedna právnická, nebo dvě fyzické osoby
největší počet zakladatelů	neomezeně	neomezeně
zákaz řetězení	ne	ne
účast společníka ve více společnostech	neomezeně	neomezeně
hodnota nejmenšího možného vkladu	není určena	není určena
minimální výše základního kapitálu	2 000 000 Kč	25 000 €
nepeněžní vklady	ano, musí být splaceny před vznikem	ano, musí být splaceny před vznikem
počet hlasů ke vkladu	poměrný	poměrný
počet podílů na společníka	neomezený	neomezený
ručení společníka za závazky společnosti	neručí	neručí
možnost uhrazovací povinností	ne	ne
založení	přijetí stanov	společenská smlouva/zakladatelská listina + přijetí stanov
rozsah splacení vkladů při vzniku	30 % jmenovité hodnoty akcií + emisní ážio + veškeré nepeněžité vklady	30 % nominální hodnoty akcií + veškeré nepeněžité vklady
doba na doplacení vkladů	nejvýše do 1 roku od vzniku	nejvýše do 1 roku od vzniku
orgány	valná hromada, představenstvo/statutární ředitel, dozorčí rada/správní rada + další orgány dle stanov	valné hromada, představenstvo, dozorčí rada + další orgány dle stanov
povinnost rezervního fondu	ne	ano
zákonná povinnost tvorby rezervního fondu již při vzniku	ne (ze zisku)	ano, min. 10 % ZK
výše rezervního fondu	-	min. 10 % ze zisku každý rok, celkově min. 20 % ZK
vyplácení záloh podílů na zisku	ano	ne

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Michal Vejvoda		
STUDIJNÍ OBOR	N-EM-GPFR Globální podnikání a finanční řízení podniku		
NÁZEV PRÁCE	Vlastní kapitál obchodních korporací v České republice a na Slovensku		
VEDOUcí PRÁCE	doc. Ing. Jiřina Bokšová, Ph.D.		
KATEDRA	KFU – Katedra financí a účetnictví	ROK ODEVZDÁNÍ	2016
POČET STRAN	96		
POČET OBRÁZKŮ	0		
POČET TABULEK	7		
POČET PŘÍLOH	2		
STRUČNÝ POPIS	<p>Tématem a cílem diplomové práce je popis struktury vlastního kapitálu, která je ovlivněna především požadavky obchodního práva. Popisována je struktura vlastního kapitálu v České republice a ve Slovenské republice, přičemž jedním z cílů práce je komparace obou právních úprav a odhalení zásadních rozdílů ve struktuře položek i jejich věcném obsahu. Při analýze vlastního kapitálu obou zemí je zjišťováno, jaký dopad mají odlišnosti v úpravě vlastního kapitálu na věřitelská práva, zda je výše vlastního kapitálu v souladu se zásadou věrného a poctivého zobrazení i se zásadou opatrnosti. Pozornost je věnována všem oblastem vlastního kapitálu včetně položek, které vznikají a souvisí s přeměnami obchodních korporací.</p>		
KLÍČOVÁ SLOVA	vlastní kapitál, obchodní společnosti, fúze společností, vlastní zdroje, základní kapitál, ážio, rezervní fond, statutární fond, fondy, hospodářský výsledek, obchodní korporace, obchodní společnosti		
PRÁCE OBSAHUJE UTAJENÉ ČÁSTI: Ne			

ANNOTATION

AUTHOR	Michal Vejvoda		
FIELD	N-EM-FRP Corporate Finance Management in the Global Environment		
THESIS TITLE	Corporate equity in the Czech republic and Slovakia		
SUPERVISOR	doc. Ing. Jiřina Bokšová, Ph.D.		
DEPARTMENT	KFU - Department of Finance and Accounting	YEAR	2016
NUMBER OF PAGES	96		
NUMBER OF PICTURES	0		
NUMBER OF TABLES	7		
NUMBER OF APPENDICES	2		
SUMMARY	<p>The aim of this diploma thesis is a description of equity which is mostly formed by the requests of the business law. The structure of equity in the Czech Republic and Slovak republic is described. One of the target of the thesis is to compare those two systems and find out the main differences in the structure or the content itself. During the analysis of the equity in both countries is found out what impact those differences in equity have for the creditor rights, if the amount of equity is in the principle of right and fair view as well as the principle of caution. Attention is given to all parts of the equity including the parts which are created and are related with a changes of business corporations.</p>		
KEY WORDS	<p>equity, business companies, mergers of companies, own resources, basic capital, share premium, reserve fund, statutory fund, funds, profit, business corporations</p>		
THESIS INCLUDES UNDISCLOSED PARTS: No			